

מחשבים מסלול מחדש: על שימוש בטכנולוגיית GPS בטיפול בתופעת האלימות המגדרית במשפחה

נועה יניב*

בשנים האחרונות שבו ועלו כמה יוזמות חקיקה לשימוש באמצעי פיקוח טכנולוגי אשר יסייע באכיפת צווים הניתנים למי שנחשדים שנהגו באלימות כלפי בנות זוגם. בשל סיבות שונות מתעוררים לעיתים קשיים באכיפת הצווים הללו, קשיים שפוגעים ביעילותם של הצווים ובהרתעה מפני הפרתם. הצעות החוק הקיימות כיום מציעות הסדרים הן מתחום המשפט הפלילי והן מתחום המשפט האזרחי. מאמר זה ידון בהצעות החוק הקיימות תוך התבוננות ביתרונות השימוש בכלי פיקוח טכנולוגי לצורך אכיפת הצווים, אגב ניתוח הקשיים העולים מהצעות חוק אלו וניסיון לתת להם פתרון. במסגרת זו, יתקיים דיון בהצדקות לשימוש בכלי פיקוח טכנולוגי כליווי לצווים בהליכים אזרחיים, לצד המלצה להפנות את מאמצי החקיקה בעיקר לאפיק האזרחי. בהתבסס על מקורות שונים, המאמר גם יציע קווי יסוד נוספים לחקיקה אשר תטיב את השימוש באמצעי מחד גיסא, ותסייע בשמירה על זכויות הצדדים מאידך גיסא. לבסוף, אדון באמצעים טכנולוגיים פוטנציאליים נוספים שבהם ניתן יהיה להשתמש בעתיד על מנת ללוות את הפיקוח הטכנולוגי בכלים מתקדמים נוספים.

בראש השנה, 3 באוקטובר 2019, לנגד עיני בתה התינוקת, נרצחה מיכל סלה ז"ל. הנאשם ברצח הוא האיש שהכניסה לליבה ולביתה, אבי בתה התינוקת, בעלה.¹ מיכל הייתה עובדת סוציאלית. במהלך חייה מיכל הכילה והעניקה, עבדה עם נוער בסיכון, עם קשישים, עם נפגעי תקיפה מינית, ועוד. נאמר עליה ש"כשמיכל כתבה, המילים שלה רקדו".² מיכל כתבה: "המסע הזה טומן בתוכו אור צבע וטוב, רק קחי וחייכי". מאמר זה מוקדש לה. יהי זכרה מסע גדול לשינוי, שמתחיל כאן ועכשיו.

* הכותבת היא סגן בכיר במחלקה האזרחית בפרקליטות מחוז תל אביב, אשר עוסקת בין היתר בתביעות מצד קורבנות עבירה נגד מערכת אכיפת החוק. כמו כן, משמשת כיו"ר (משותפת) ועדת נפגעי עבירה בלשכת עורכי הדין. האמור במאמר מהווה את עמדתה האישית בלבד. ברצוני להודות לקוראת האנונימית ולחברי המערכת על הערותיהם המועילות.

מבוא

"את יודעת אמא, לילות שלמים הייתי ישנה עם עיניים פקוחות. הבכי שלך היה נכנס לי לחלומות ומשתלט עליהם. היו פעמים שרציתי לקום ולצעוק עלייך. שנאתי אותך על החולשה שלך. למה את לא צועקת?"
 ("אחותי", הצגה מאת ארז משולם, תיאטרון הכרכרה)

מאות אלפי נשים בישראל חוות אלימות במקום שאמור לספק להן מפלט מפני תלאות העולם – ביתן. מדי יום נשים חוות אלימות מהאדם שאמור להיות שותפן לדרך – בן זוגן. פניה של תופעת האלימות המגדרית במשפחה הן קשות, מגוונות ומתעתעות. לא אחת קיים קושי ניכר אף לקורבן עצמה לזהות כי היא מצויה במערכת יחסים אלימה.³ האלימות המגדרית במשפחה מופעלת באופנים רבים ביניהם פיזי, נפשי, מילולי, מיני, כלכלי, בידוד חברתי, הטרדה מאיימת לרבות הטרדה טכנולוגית, אלימות משפטית, ויכולה להגיע, למרבה הצער, גם עד כדי רצח.⁴ מדי שנה אנו נחשפים לעוד ועוד נשים אשר נכנסות לרשימת הקורבנות שהתופעה הקשה גובהה. האלימות המגדרית במשפחה אינה פוסקת וטיפול המדינה בתופעה דרוש תיקון. הגיעה העת לחשב מסלול מחדש. אלימות מגדרית במשפחה היא חלק מההיסטוריה של העולם המערבי. במשפט הרומי הקלאסי, לדוגמה, התקיים משטר פטריארכלי שבו נשים נחשבו כרכושו של אביהן ולאחר מכן של הבעל⁵ (עצם השימוש במילה "בעל" בהתייחס לצד במערכת יחסים במוסד הנישואים, יש בו כדי ללמד על תפיסתו של המוסד בעיני החברה גם בימים אלו). בישראל, לדוגמה, רק בשלהי שנות השמונים של המאה הקודמת הוכר אונס של אישה על ידי בעלה כעבירה.⁶ גם השימוש במינוח "רצח על רקע רומנטי" שעדיין רווח בימינו,⁷ מצביע על תפיסות מעוותות של תופעת האלימות המגדרית במשפחה. הגם שהיא שכיחה יותר בקרב שכבות המעמד הסוציו-אקונומי הנמוך,⁸ המציאות מלמדת, שהתופעה חוצת מגזרים ומעמדות, ומושפעת מגורמים שונים נוספים כגון גילם של בני הזוג, אלימות במשפחה המוצא, מבנה הכוח במשפחה, פרידה וגירושים ועוד. מאז שנת 2004 נרצחו 163 נשים על ידי בני זוגן.⁹ כ-10% עד 15% מהנשים בישראל הן קורבן לעבירות אלימות במשפחה, היינו כ-400,000 עד 600,000 נשים.¹⁰ התופעה מצויה בתת-דיווח כך שהנתון אינו מלמד על היקפה האמיתי.¹¹ סטטיסטית, תחלופנה שבע שנים של אלימות עד אשר האישה שחוהה אלימות תפנה לראשונה לעזרה.¹² שבע שנים של חושך, כדי לנסות ולצאת אל האור. גם נתוני האכיפה אינם מקור לנחמה. נכון לשנים 2016–2017 נפתחו במשטרה 11,800 תיקי אלימות במשפחה כלפי נשים ו-9,000 נגנזו, היינו 76% מהתלונות הסתיימו בלא הגשת כתב אישום,¹³ מתוכם 87% נגנזו בעילה של היעדר ראיות מספקות.¹⁴

מאמר זה יבחן את השימוש באמצעי פיקוח טכנולוגי (GPS) (להלן: פיקוח טכנולוגי או נווטן) במסגרת צווי הרחקה שניתנים על מנת לטפל באלימות מגדרית במשפחה.

בפרק הראשון אציג את הסעדים המשפטיים העומדים לרשות נפגעת אלימות במשפחה. בפרק השני אציג את שיטת הפיקוח הטכנולוגי, הנווטן, אשר מוצע להשתמש בה בדין הישראלי לטיפול בתופעת האלימות במשפחה, בכלל זאת אסקור את ההסדר החוקי הקיים בארצות הברית בפריזמה של מקרה רצח שהביא לשינוי חקיקה. בפרק השלישי אסקור את השימוש באיזוק האלקטרוני הקיים כיום בדין הישראלי; ואטען כי מהלקחים שהופקו מיישומו בדין הישראלי ניתן להקיש אל הפיקוח הטכנולוגי, הנווטן. הפרק הרביעי יוקדש לסקירת הצעות החוק המבקשות לאפשר את השימוש בפיקוח טכנולוגי בישראל, הן בדין הפלילי והן בדין האזרחי. אדון בהיבטים השונים של הצעות החוק, תוך ניסיון להציע קווי יסוד נוספים לחקיקה מאוזנת, כזו שתאפשר הגנה על הנפגעת והסרת החסמים שעמם היא נאלצת להתמודד מחד גיסא, ושמירה מרבית על זכויותיהם החוקתיות של הצדדים מאידך גיסא. בפרק החמישי אציע פתרונות טכנולוגיים נוספים שעשויים לקדם את המלחמה בתופעת האלימות במשפחה ויוכלו ללוות את הפיקוח הטכנולוגי.

א. צומת הדרכים של נפגעת אלימות מגדרית במשפחה

המשפט מציע צווים שונים כאמצעי להרחקת בן זוג אלים ומתן הגנה על נשים שנזקקות לה. אולם בסופו של יום ישנו קושי בלתי-מבוטל באכיפתם ודומה כי הם אינם משיגים את המטרה שלשמה הם ניתנים. קיים סיכון ניכר שהפוגע, ששוחרר בכפוף לצו שניתן נגדו, אולם ללא אכיפה פיזית מגבילת חירות, לא בהכרח יציית לצו. ישנה סבירות שיספיק לבצע את המעשה האלים בטרם יימסר דיווח שהצו הופר (לדוגמה, המקרה של שמואל דטיאשוילי אשר הורשע ברצח אכזרי של אשתו בחדר המדרגות, לאחר שהגיע לכיתם למרות צו ההרחקה שניתן נגדו).¹⁵ לא בכדי נפגעות מוצאות עצמן במקלט לנשים נפגעות אלימות חרף קיומו של צו פלילי שניתן במסגרת שחרור בערובה או צו הגנה אזרחי שניתן נגד בן הזוג האלים. ואם לא די בכך, הנטל לדווח על הפרה לרשויות האכיפה מוטל, הלכה למעשה, על הנפגעת. זהו נטל כבד מאוד עבור אישה המצויה במצב רגיש ומורכב מלכתחילה. נראה כי אין בנמצא דף נייר היכול לעצור ולהרתיע אדם אלים או רוצח המשחר לטרף מביצוע המעשה.

בשיטת המשפט הישראלית עומדים לרשותה של נפגעת אלימות במשפחה ארבעה מסלולים משפטיים אפשריים. האחד הוא המסלול הפלילי, היינו הגשת תלונה למשטרה.¹⁶ הוראות החוק תופעלנה בכפוף לקיומו של חשד סביר לביצוע עבירה (בהמשך, ככל שמוגש כתב אישום – במיעוט המקרים – לעיתים אף יתבקש מעצר עד תום ההליכים, או אז רף הראיה הוא גבוה יותר ונדרשות ראיות לכאורה לביצוע המעשה).¹⁷ הואיל ונקודת המוצא היא כי הליך המעצר לא נועד להעניש את בן הזוג, שנהנה מחזקת החפות, אלא מהווה סעד מניעתי שיינקט בהיעדר חלופה מתאימה ופוגענית פחות לאיין את מסוכנות בן הזוג החשוד,¹⁸ לא אחת בן הזוג ישוחרר בערובה במסגרת הוראות סימן ו'

לחוק המעצרים, תוך קביעת תנאים מגבילים,¹⁹ ובכלל זאת איסור כניסה למקום מסוים, איסור קיום קשר עם מי שייקבע, חובת מגורים באזור מסוים וכדומה.

מסלול שני הוא בקשת צו הגנה אזרחי לפי חוק למניעת אלימות במשפחה התשנ"א-1991 (להלן: חוק למניעת אלימות במשפחה, הצו מכוח החוק למניעת אלימות במשפחה ייקרא להלן: צו הגנה). החוק נועד "להקל על מצוקתם של נשים וילדים הנמקים תחת ידו הקשה של בן משפחה אלים", להרחיקו מהם ולתת סעד מידי.²⁰ השימוש העיקרי בחוק נעשה במסגרת הליכים אזרחיים בבית המשפט לענייני משפחה. בהתאם לסעיף 5 לחוק, תוקפו של הצו יכול להיות מוארך מעת לעת ועד לפרק זמן מקסימלי של שנה, וניתן להאריכו בשנה אחת נוספת מנימוקים מיוחדים שיירשמו. נטל ההוכחה הדרוש למתן צו הגנה הוא "מאזן ההסתברויות" כנהוג במשפט האזרחי.²¹ עם זאת, קיימת בפסיקה גם גישה מחמירה המטילה על מבקשת הצו נטל ראיתי גבוה יותר הדורשת במקרים מסוימים "מסקנה ברורה וחד-משמעית", נוכח הפגיעה בזכויות האדם במסגרת הצו המגביל את חייו של בן הזוג (ובכלל זאת חופש התנועה, העיסוק, הרחקתו מילדיו).²² הפסיקה קובעת כי יש להשתמש בצו ההגנה במשורה, וזאת הואיל ומדובר באמצעי קיצוני וחרף אשר פעמים רבות משתמשים בו כמעמד צד אחד.²³

מסלול שלישי הוא צו למדור שקט ושלו. צו זה ניתן כנגזרת של חובת הבעל במזונות ומדור במסגרת הדין האישי, ומטרתו למנוע אלימות מצד בן הזוג האלים על ידי הרחקתו מדירת המגורים. התנאים למתן צו זה מפורטים בפרשת סדן.²⁴ במסגרת הצו יישקלו שיקולים שחלקם שונים מאלו הנשקלים בצו הגנה (כגון השאלה האם בן הזוג גר בפועל בנכס, וזאת לאור פגיעה פוטנציאלית בזכויותיו הקנייניות). הצו יינתן רק כאשר מעשי האלימות הם בדרגת חומרה גבוהה. ככל שמדובר במעשי אלימות שאינם מהווים "סכנה מוחשית מיידית" על בית המשפט ראשית "להזהיר" את הבעל. הצו ככלל יינתן לתקופה קצובה אלא אם כן בן הזוג אינו מתגורר בדירה בעת מתן הצו, וכן יינתן גם במקרי אלימות נפשית. זהו סעד שמקורו בפסיקה שלפני חקיקת החוק למניעת אלימות במשפחה, והוא תחום למקרים ספציפיים של סעד שניתן במסגרת הסכסוך הקנייני בין הצדדים.²⁵

מסלול רביעי הוא שימוש בהוראות החוק למניעת הטרדה מאיימת התשס"ב-2001 (להלן: חוק למניעת הטרדה מאיימת). תחולת החוק רחבה יותר מזו של החוק למניעת אלימות במשפחה משום שהוא חל גם על מי שאינו מוגדר "בן משפחה". בשל קוצר היריעה, לא אדון בו, אולם מדובר בכלי אשר עשוי להיות שימושי במקרים מסוימים של אלימות במשפחה, בעיקר כאשר המטריד אינו נכנס להגדרת בן משפחה במסגרת החוק למניעת אלימות במשפחה.

מבין הכלים המשפטיים שנסקרו לעיל, נראה כי בצו הגנה מכוח החוק למניעת אלימות במשפחה נעשה שימוש נרחב יותר והוא אף מוכר יותר לציבור. לאור קושי באכיפת צווים אלו ולאור העובדה שהם אינם מספקים הרתעה מספקת, בישראל בשנים האחרונות שבות ועולות על הפרק יוזמות חקיקה שתאפשרנה שימוש בנווטן ככלי פיקוח

טכנולוגי לאכיפת הצווים ולמניעת המשך המעשים האלימים. ארון כעת במהותו של הפיקוח הטכנולוגי וכיצד משתמשים בו בארצות הברית.

ב. מהו פיקוח טכנולוגי דו־סטרי Bilateral Electronic Monitoring (BEM)?

פיקוח טכנולוגי נעשה באמצעות טכנולוגיית GPS (Global Positioning System) ובעברית (נווטן). הפוגע מפוקח בהתאם להוראה חוקית שניתנה כנגדו, והנפגעת מקבלת איתות על הפרת הצו, ישירות אליה או באמצעות הגוף המפקח. כדי שהשימוש באמצעי זה במקרה של צו המורה על מרחק מהקורבן יהיה יעיל, על שני הצדדים להיות מנוטרים בכל רגע נתון. הפיקוח הטכנולוגי נועד להגן על קורבנות אלימות, לייצר עבורן תחושת ביטחון ומרחבים בטוחים תוך מתן אפשרות לקיים את שגרת חייהן.²⁶

אמצעי הפיקוח הטכנולוגי פותח בשנות השישים בארצות הברית מתוך מניע שיקומי, לצורך שימוש במשפט הפלילי. זהו כלי ענישתי־מניעתי, שהשתמשו בו בעיקר בשל היותו חלופה זולה ונוחה יותר למאסר.²⁷ מחקר שהתפרסם בארצות הברית בשנת 2012 מצא שאמצעי הפיקוח הטכנולוגי יעיל במניעת אלימות במשפחה, מצליח לגרום למפוקחים להימנע מכניסה לאזורים שנאסרו עליהם, ואף הביא לירידת שכיחות מעצרים בגין אלימות במשפחה גם לאחר תקופת הפיקוח.²⁸ מחקרים נוספים הראו כי האמצעי מחזיר לנשים תחושת ביטחון ושליטה בחייהן,²⁹ מעצים אותן ומאפשר להן לחזור לחיים תקינים. פועל יוצא של השימוש באמצעי היא האפשרות של הקורבן ליצור קשר אישי עם פקידים ושוטרים שאמונים לפקח על השימוש באמצעי הטכנולוגי במקרה הספציפי, גורמים אלו מעורים בנסיבות המקרה, ולכן הפנייה אליהם בעת מצוקה, בשעת חירום או אם יש חשש להפרת הצו עדיפה על פני פנייה למוקדן אקראי זר אשר אינו מכיר את נסיבות המקרה ואשר ייתכן שלא יוכל להבין בהכרח את הדחיפות הקיימת בטיפול בקריאה.

בעשור האחרון, בעקבות המקרה המתוקשר של רצח אמנדה רוס, שעליו אפרט בהרחבה להלן, משתמשים בארצות הברית בנווטן לצורך אכיפת צווים למניעת אלימות במשפחה. בשנת 1984 נחקקה במדינת קנטאקי האפשרות למתן צווים אזרחיים להגנה על נפגעות אלימות במשפחה. הסעדים הורחבו מעת לעת. כך, לדוגמה, בשנת 1992 הוכנס סעיף סל המאפשר לבית המשפט לשקול כל סעד שיימצא לנכון שיוכל להגן על המבקשת מפני האלימות הננקטת נגדה.³⁰ נקודת המפנה שאפשרה ליווי צווים אלו באמצעים טכנולוגיים התרחשה לאחר רצח אמנדה רוס.

סטיבן רוברטס נון, בן למושל לשעבר של מדינת קנטאקי ובעל השכלה אקדמית, היה סגן שר הבריאות והמשפחה במדינת קנטאקי. נון שימש חבר בבית המחוקקים של קנטאקי, והיה ידוע בעמדות ליברליות ובקידום, למרבה האירוניה, של זכויות נשים וילדים. הוא אף סייע בקידום חקיקה שלפיה יכול להינתן עונש מוות בעקבות רצח של מי שהיה מוגן בצו הגנה בשל אלימות שננקטה כלפיו.³¹ במרץ 2009, בהיותו בן 56, נעתר בית המשפט לבקשתה של ארוסתו לשעבר, אמנדה רוס בת ה־29, להוציא נגדו

צו הגנה. נון הוצא לחופשה מתפקידו ולאחר מכן התפטר. ביום 11.9.2009 נמצאה אמנדה ללא רוח חיים ליד בית האופרה בעיר מגוריה. נון נעצר כשעליו סימנים פיזיים מפלילים ובאמתחתו אקדח.³² בתחילה הכחיש את האישומים נגדו, אך ביום 28.6.2011 הודה באשמה ברצח ובהפרת צו ההגנה שניתן נגדו.³³

בעקבות הרצח פעלה אימה של אמנדה ללא לאות לקידום חקיקה שתאפשר שימוש באמצעי פיקוח טכנולוגי נגד מי שניתן נגדו צו הגנה.³⁴ בשנת 2010 נחקק תיקון³⁵ שאפשר לבית המשפט לקבוע תנאים בדבר הגבלת כניסת הפוגע למקומות שבהם עשוי להימצא הקורבן וכן אפשרות לקבוע מרחק מינימלי של כ-300 מטרים ביניהם.³⁶ על מנת לאכוף תנאים אלו, ובמקרה שבו הייתה הפרה משמעותית של צו קודם (בכלל זאת תקיפה, חטיפה, עבירות מין, גניבה, פריצה וסחיטה),³⁷ הוסף השימוש באמצעי הפיקוח הטכנולוגי.³⁸ סעיף 403.761(3) מייבא את השימוש בנווטן להליכי אלימות במשפחה וקובע כי כאשר ישנה, לכאורה, הפרה משמעותית של צו הרחקה, יוכל בית המשפט להורות למושא הצו לענוד נווטן, בכפוף לשימוע. בסעיף ישנן הוראות שונות נוספות המסדירות את עלויות השימוש באמצעי, האופן שבו יתאר בית המשפט את האיסורים החלים על המפוקח במסגרת ניסוח הצו, מהו העונש על הפרתו של הצו, כיצד מטפלים במקרה של הפרה, זכויות המבקשת שלא לענוד את אמצעי הפיקוח הטכנולוגי, חובת בית המשפט להסביר למבקשת כיצד אמצעי הפיקוח עובד ומה מגבלותיו, האופן שבו המבקשת יכולה לקבל סיוע טכני בהפעלת האמצעי, ועוד.³⁹

מדינות נוספות בארצות הברית משתמשות באמצעי פיקוח טכנולוגי בקשת של מקרים, החל ממי שהורשע בפלילים, עובר בנאשם, וכלה במי שניתן נגדו צו במישור האזרחי. כך, לדוגמה, במדינת וושינגטון, ניתן ללוות צו הגנה אזרחי בנווטן לאחר עריכת שימוע לפוגע.⁴⁰ גם במדינת אוהיו יש שימוש בפיקוח הטכנולוגי באפיק האזרחי,⁴¹ זאת לאחר שימוע ובהתקיימן של ראיות ברורות ומשכנעות לכך שהקורבן האמין באופן סביר שהתנהגותו של המשיב סיכנה אותו בעבר וצפויה לסכן את בריאותו, רווחתו או ביטחונו של המבקש בעתיד.

אם כן, במדינת קנטאקי וגם במדינות אחרות בארצות הברית יש שימוש באמצעי פיקוח טכנולוגי במקרה של הפרה משמעותית של צו קודם. בפרק ג להלן אסקור את השימוש באיזוק האלקטרוני במשפט הישראלי, ואראה כיצד ניתן להסיק ממנו מסקנות לעניין השימוש בנווטן במקרים של אלימות במשפחה, בשינויים המחויבים.

ג. איזוק אלקטרוני בדין הישראלי הפלילי

בישראל זה למעלה מעשור נעשה שימוש באיזוק אלקטרוני כחלופה לכליאה (להלן: איזוק אלקטרוני). לאיזוק האלקטרוני מטרה משולשת: פיקוח אפקטיבי על עמידה בתנאי השחרור והגנה על שלום הציבור, חיסכון תקציבי במתקני הכליאה וכן אינטרס שיקומי, האפשרות לשמור על שגרת חייו של הנאשם שטרם הורשע בדין / אפשרות לחזור לשגרת חייו של האסיר המשוחרר ככל הניתן.⁴² איזוק אלקטרוני הוא צמיד המותקן על

קרטולו של המפוקח, בתוספת אמצעים אלקטרוניים משלימים אשר נועדו לעקוב באופן רציף אחר הימצאותו של המפוקח במקום הפיקוח שהוגדר. היעדרות המפוקח ממקום הפיקוח מעבירה חיווי אלקטרוני למוקד בקרה ותגרור אחריה צעדים מתאימים, לרבות הפסקת תוכנית הפיקוח והחזרת המפוקח אל בין כותלי בית הכלא. באמצעי האיזוק האלקטרוני לא משתמשים בטכנולוגיית GPS אלא בטכנולוגיית RF (Radio Frequency) המאפשרת קיום תקשורת רציפה עם מקלט ביתי המקבל נתונים מגלאי בתי. במקרה של חשד להפרת הוראת הדין המגבילה את המפוקח, מחליטים המוקדנים אם לשלוח אל המפוקח איש שטח, וככל שאכן הייתה הפרה מגיש איש השטח תלונה למשטרה.⁴³ האיזוק האלקטרוני מופעל בשני מקרים: האחד, עצורים המשוחררים בערובה במסגרת החלטה על מעצר עד תום ההליכים (היינו לאחר הגשת כתב אישום);⁴⁴ השני, אסירים המשוחררים על תנאי (היינו לאחר הרשעתם).⁴⁵ האיזוק האלקטרוני מופעל בשלב מתקדם של ההליך הפלילי, לאחר הגשת כתב האישום או לאחר שהנאשם הורשע בדין, ומכאן שהאמצעי מופעל כיום במקרים שבהם בית המשפט מצא שרף ההוכחה שהתקיים לביצוע המעשים הוא הרף הגבוה הנדרש במשפט הפלילי.⁴⁶

הניסיון שנצבר מן האיזוק האלקטרוני לימד כי היה קושי לקבוע איזו אוכלוסייה מתאימה לתוכנית זו וכן נתגלו כשלים טכניים שונים בשימוש באמצעי זה.⁴⁷ כמו כן נוצר קושי לאכוף את האיזוק בשל ריבוי חיוויים בדבר הפרות של מפוקחים (חלקן התראות שווא, לדוגמה במקרה של שהייה באזור ללא קליטה), תקשורת לקויה בין מערכת בתי המשפט ושירות בתי הסוהר (כך, לדוגמה, ייתכן שבית המשפט אישר חלון התאווורות אולם שב"ס לא עודכן בכך, והיציאה תגרם לחיווי).⁴⁸

לפיכך, בשנת 2014 חוקק סימן ג'1 לחוק המעצרים. התיקון לחוק ביקש לפתור שתי בעיות מרכזיות: האחת, שחרור יתר של עצורים בידי בתי המשפט הגם שהאיזוק אינו מאיין את מסוכנותם; והשנייה, כשל בשרשרת הטיפול באכיפת הפרת תנאי הפיקוח.⁴⁹ מטעמים אלו, התיקון לחוק המעצרים קובע אמות מידה ברורות להפעלת שיקול הדעת השיפוטי בשימוש באיזוק האלקטרוני. כך, לדוגמה, בית המשפט מחויב לשקול את הסכמת המפוקח לאיזוק, את חומרת העבירה שבה נחשד או שבגינה הושת עליו עונש מאסר,⁵⁰ את עברו הפלילי של המפוקח, והפרות קודמות של מעצר או של מאסר שהתקיימו באמצעות שימוש באיזוק אלקטרוני. עוד קובע החוק שיש לבקש תסקיר מעצר שיבחן בקפידה את התאמתו של עצור במעצר עד תום ההליכים לאיזוק, את מקום הפיקוח המוצע ואת בני המשפחה המתגוררים במקום.⁵¹ נוסף על כך, החוק מסמיך קצין משטרה בכיר לקבוע שלא ניתן להפעיל את האמצעי מטעמים של סכנה לביטחון הנפש, כאשר קביעה שיפוטית בניגוד לעמדה זו מחייבת טעמים מיוחדים שיירשמו.⁵²

הפסיקה יישמה את סימן ג'1 לחוק המעצרים באמצעות מודל תלת-שלבי, תוך תפיסת עולם שלפיה האיזוק מהווה מדרג ביניים בין מעצר עד תום ההליכים לבין שחרור בערובה, כאשר על בית המשפט להעדיף אפשרות של חלופת מעצר בשלב שבו חלה

חזקת החפות.⁵³ כן הודגש בפסיקה הצורך לבחון את היכולת לתת אמון בסיסי בנאשם בטרם הוראה על שימוש באיזוק.⁵⁴

עד כה סקרתי את אופן הטיפול בתופעת האלימות המגדרית במשפחה ואת האמצעים המשפטיים הקיימים לטיפול בה במבט צופה פני עבר. בפרק ד אבקש לדון בתופעה במבט צופה פני עתיד, בתקווה לעתיד טוב יותר. אדון בהצעות החוק שנועדו לאפשר שימוש בנוטן אשר עומדות כיום על הפרק, אציג את הקשיים שיש בהן, ואנסה להציע פתרונות כמו גם להתוות עקרונות נוספים שראוי שיופיעו בחקיקה המסדירה את הנושא.

ד. הצעות החוק לשימוש בפיקוח טכנולוגי במקרי אלימות במשפחה
על שולחן הכנסת מונחות כיום כמה הצעות חוק שתאפשרנה שימוש בנוטן בהליכים לפי חוק למניעת אלימות במשפחה. ניתן לחלקן לשני סוגים: שימוש בדין הפלילי, ושימוש בדין האזרחי.

1. הצעה לשימוש בפיקוח טכנולוגי בהיבט הפלילי

עניינה של הצעה זו הוא הטמעת האמצעי הטכנולוגי בדין הפלילי באמצעות טיטת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (תיקון – פיקוח טכנולוגי להבטחת קיום תנאי שחרור בערובה) (הוראת שעה), התשע"ט 2018 (להלן: הצעת החוק הפלילי). תזכיר החוק הועבר להערות לציבור, ואף קיבל את אישורה של ועדת השרים לענייני חקיקה ביום 9.12.2018. מאז לא נרשמה באתר הכנסת התקדמות בהליך החקיקה.⁵⁵ לפי הצעה זו ייעשה שימוש באמצעי הטכנולוגי רק בדיון בבית המשפט במסגרת החלטה בדבר מעצרו של החשוד, קרי לאחר הגשת תלונה במשטרה, ועל פי טעמים מיוחדים שיירשמו. החידוש הגדול והמבורך בהצעת החוק הפלילי לעומת האיזוק האלקטרוני, לכד מסוגו של האמצעי (שימוש בטכנולוגיית GPS ולא RF) הוא בעיקר העיתוי שבו ניתן להורות על השימוש בו, שמשליך על רף ההוכחה הדרוש. בעוד שבאיזוק האלקטרוני אפשר להשתמש רק בשלב מעצר עד תום ההליכים – היינו לאחר הגשת כתב האישום, וכן כחלופה למאסר – היינו לאחר הרשעה, לפי הצעת החוק הפלילי בנושא אלימות במשפחה ניתן יהיה להשתמש באמצעי הטכנולוגי הדו-סטרי בשלב מוקדם יותר, כלומר לאחר הגשת תלונה למשטרה אולם בטרם הגשת כתב אישום. מדובר בכברת דרך משמעותית שעשה המחוקק כלפי נפגעות. בעוד שבשלב המעצר עד תום ההליכים נדרש רף מחמיר יותר (ראיות לכאורה לאשמה) ובוודאי שנדרש רף גבוה בשלב המאסר (שיינתן לאחר הרשעה מעל ספק סביר), הרי שבשלב המעצר⁵⁶ נדרש רף נמוך יותר (קיומו של יסוד סביר לחשש, שאינו בגדר ידיעה אבסולוטית מחד גיסא ואינה נחוש גרידא מאידך גיסא, אלא נסיבות שבהן אדם בר־דעת היה סבור כי ישנו חשד שנעברה עבירה).⁵⁷

2. הצעה לשימוש בפיקוח טכנולוגי בהיבט האזרחי

לאור הקשיים הגלומים בהליך הפלילי ואשר חלקם יתואר להלן, דומה כי הזירה הפלילית מהווה פעמים רבות מעין זירת אגרוף נוספת עבור הנפגעת, ויצרת עבודה קשיים נוספים

בהתמודדות עם המצב הרגיש והייחודי שבו היא נמצאת. הטיפול בעבירות שנעשות אגב מערכת יחסים מתמשכת בין שני בני זוג הוא מורכב וטומן בחובו היבטים רבים ומגוונים מעבר להליך הפלילי, כגון מורכבות רגשית של האישה המשפיעה על הנכונות לשאת פעולה עם המשטרה, דאגה לגורלם של הילדים וכו'. הבנת מורכבות זו הביאה, בין היתר, לעבודה מאומצת לשילוב גורמי רווחה (עובדים סוציאליים) ב-16 תחנות משטרה המטפלות בנושא, פעולה שנועדה לייצר טיפול שלם ואחיד בכלל העבירות המבוצעות במשפחה.⁵⁸

לשימוש בפיקוח הטכנולוגי במשפט האזרחי ישנן, לטענתי, הצדקות שונות. חלקן נובעות מחסרונות המשפט הפלילי, וחלקן הצדקות שמקורן ביתרונות המשפט האזרחי. הצדקה אחת היא הקושי הקיים לנשים נפגעות אלימות לפנות למשטרה. נשים אשר חוו התעללות אינן פונות למשטרה לעזרה, אם בשל משטר טרור המופעל כלפיהן ואם בשל רגשות אשם שהן חשות וניסיון להביא לשיקום התא המשפחתי.⁵⁹ לעיתים הנפגעת סבורה שממילא בן הזוג יאתרה, לאן שלא תפנה, ועל כן אין כל טעם בפנייה לרשויות האכיפה לעזרה, ולעיתים מופעל על האישה לחץ מצד בן הזוג האלים לחזור בה מן התלונה, ובשל המורכבות הרגשית המקופלת במערכת היחסים המשפחתית היא אכן עושה זאת.⁶⁰ לכך מתווסף גם יחס בעייתי מצד נציגי החוק אשר מרתיע מתלוננות פוטנציאליות; וחשש שעצם הגשת התלונה, אם תוגש, תביא לפעולת נקם מצד בן הזוג האלים.⁶¹ חסם נוסף המקשה על הנפגעת לפנות למשטרה הוא חוסר התאמה של ההליך הפלילי לצרכיה. הנפגעת שחוותה אובדן שליטה על חייה זקוקה להכרה בסבל שנגרם לה, אולם היא עומדת לבחינה מדוקדקת של אמינות גרסתה; הנפגעת זקוקה לשליטה אשר מופקעת ממנה בהליך הפלילי; היא נדרשת לחוות מחדש את הטראומה; פעמים רבות דרך חתחתים זו לא תביא להרשעת הפוגע, וייתכן אף שהתיק ייגנז על ידי מערכת אכיפת החוק מבלי שיוגש כתב אישום.⁶² הנתונים מלמדים כי רק בשליש מהתלוננות הפוגע ייעצר,⁶³ בין היתר לאור קשיים ראייתיים (שכן מדובר במעשים שנעשים לרוב בין ארבעה קירות וכאשר האישה לעיתים קרובות אינה חושפת את מלוא עוצמת האלימות שננקטה כלפיה גם בעבר ואת התמשכות מעגל האלימות) ולאור תפוסה מוגבלת בבתי המעצר. למעלה מכך, לעיתים בעת הטיפול במשטרה לא תמיד יימצא שהתלונה חצתה את הרף הפלילי המצדיק מעצר והאישה תופנה לאפיק אזרחי עצמאי.⁶⁴

בקרוב אוכלוסיות מסוימות קיים גם קושי אינהרנטי לפנות למשטרה לאור אמון מוגבל ברשויות.⁶⁵ כך, לדוגמה, הגם שהחברה הערבית עשתה כברת דרך בשלושת העשורים האחרונים (בין היתר השתלכות נשים בשוק העבודה ועליית גיל הנישואים), המבנה החברתי שלה עודנו פטריארכלי ביסודו ומעניק עליונות לגבר על פני בת זוגו, דבר המהווה הצדקת האלימות של הבעל כלפי אשתו, וגורם להאשמת הקורבן.⁶⁶ במבנה חברתי זה, נשים רבות בוחרות שלא לפנות למשטרה, מחשש שמא המעשה ייחשב כבגידה ויסלים את האלימות. נוסף על כך, נשים אלו מדווחות על חוסר אמון ביכולתה של המשטרה לסייע להן.⁶⁷

הצדקה שנייה היא המקצועיות והמומחיות הנדרשות בטיפול בנושא האלימות במשפחה, הקיימות לטריבוניל מקצועי שדן בענייני משפחה להבדיל משופט מעצרים פלילי שדן במגוון רחב של עבירות פליליות בעת ובעונה אחת. יתרה מזו, עומס המערכת על שופטי המעצרים לא מאפשר להם לבחון כראוי ולעומק את הצדדים המתדיינים לפניהם. שופט המעצרים לא תמיד יכול להיות קשוב או מודע למורכבות האישית-משפחתית אגב דיוני המעצר הרבים שהוא מנהל. הוא אינו מכיר ואינו יכול להכיר את התמונה המשפחתית הספציפית על בוריה, ולא יהיו בידו די זמן או כלים להתעמק בה כראוי. עומס התיקים על שופט בישראל בכלל ועל שופטי שלום בפרט, הוא בבחינת סוד גלוי. די לבקר באולם הדיונים של שופט שלום ביום תורנות מעצרים, ולהיווכח בעשרות התיקים המתנהלים מדי יום. מחקר מקיף שנערך לאחרונה בישראל מלמד שזמן ההכנה של שופט לתיק מעצר ימים (ההליך שעל פניו עתיד להיות מופעל בו, ככלל, האמצעי הטכנולוגי בהיבט הפלילי) הוא הנמוך ביותר מבין כלל התיקים.⁶⁸ דיון נמשך דקות בודדות.⁶⁹ נדמה שבכל הנוגע לפיקוח הטכנולוגי שיוסף לחוק המעצרים, סביר שיקרה בדיון אחד משני תרחישים, זאת בהתאם לגישת המותב: נקיטת משנה זהירות, קרי מעצרו של הפוגע, או שחרור בערובה כתנאים מגבילים (עם צו נייר בלבד, בדומה לצו הגנה, היינו ללא אמצעי אכיפת של הצו). הוראה על אמצעי טכנולוגי תדרוש תשומות גבוהות יותר, שדומה ששופט בהליך מעצר ימים לא יוכל להשקיע לאור מיעוט הזמן העומד לרשותו.

הצדקה שלישית היא שהזירה האזרחית המתקיימת בבית המשפט לענייני משפחה, מתאימה יותר לשימוש באמצעי הטכנולוגי. שופט המשפחה מונה מכוח עקרון *One family one judge*.⁷⁰ הוא מעורב בהיבטים האינטימיים ביותר של חיי המשפחה המתדיינת. בית המשפט הוא גורם מרכזי בהליך, ואינו בבחינת "צופה מן הצד",⁷¹ לעומת, לדוגמה, שופט תורן בהליך מעצר ימים, או אף שופט בהליך הפלילי לגופו. יתרון נוסף של המשפט האזרחי הוא שלעיתים ממילא כבר מתנהל הליך משפטי אזרחי בין הצדדים בבית המשפט, דבר שינגיש את הליך הדיווח על האלימות עבור הנפגעת, להבדיל מנקיטת הליך של תלונה למשטרה. בכך, ייפרץ מחסום נוסף שניצב בפני הנפגעת.⁷²

הצדקה רביעית היא שהמשפט האזרחי דורש נטל הוכחה נמוך יותר מזה של המשפט הפלילי, וכך גם בצווי הגנה הנטל הנדרש הוא לרוב "מאזן ההסתברויות", כאמור. נטל מקל זה נדרש ורצוי לאור החסמים שתוארו לעיל כמו גם הקושי בהוכחת המעשים שמתרחשים לרוב בפרטיות ביתם של בני הזוג, ובצירוף הסכנה העתידית לחיי האישה המצדיקה פעולה מיידית. נזכיר כי השינוי המוצע הוא הלכה למעשה בדרך אכיפת הצו באמצעות שימוש באמצעי טכנולוגי שיתלווה לצו. נוסף על כך, הנווטן מאפשר למפוקח תנועה במרחב, ופגיעתו בזכויות המפוקח מידתית ומצומצמת, לעומת, לדוגמה, מעצר מלא או מעצר בית / מאסר באיזוק אלקטרוני, הבחנה שגם בה יש כדי לתמוך במסקנה שניתן (ורצוי) להשתמש בנווטן במשפט האזרחי.

הצדקות נוספות הן שהאפיק הפלילי ייצור עומס נוסף על המשטרה אשר דומה כי כבר עתה מתקשה לטפל בהיקף התלונות הרב המגיע לפתחה.⁷³ כמו כן, לבתי המשפט יש לעיתים קושי להגביל חירותו של מי שטרם הוגש נגדו כתב אישום לאור חזקת החפות העומדת בשלב זה (הכול, כמובן, בהתאם לטיב הראיות הקיימות לפני בית המשפט). כמו כן, נראה שהאקלים הציבורי הוא שלעיתים תלונות אלו נתפסות ככלי ניגוח בהליך הגירוש, או כפעולה שמקורה בכעס, עלבון, או רצון לנקום.⁷⁴ דומה שקשיים אלו ייצרו השפעה שלילית על השימוש בפיקוח טכנולוגי ככל שהוא יותנה בפתיחת הליך פלילי. סקירת ההצדקות האמורות מובילה לטעמי לכלל מסקנה שיש להשתמש בנוטן בהליכים אזרחיים לפי חוק למניעת אלימות במשפחה.⁷⁵ עם זאת, ולאור הקושי הגלום בכך שבשימוש באמצעי הטכנולוגי מגולמת פגיעה בזכות הפרטיות, ניתן יהיה, באופן שיוצק להלן, לקבוע כי ליווי צו באמצעי פיקוח ידרוש רף ביניים של הוכחה אזרחי, נטל מוגבר שנע בין הנטל האזרחי לנטל הפלילי, ובכך להבטיח שמירה מקסימלית על זכויות הצדדים להליך.

כיום קיימות שלוש הצעות לשימוש באמצעי בהליכים אזרחיים: תזכיר חוק למניעת אלימות במשפחה (הוראת שעה) (תיקון – פיקוח טכנולוגי להבטחת קיומו של צו הגנה), התשע"ט-2018 (להלן: תזכיר החוק האזרחי), הצעתה של חה"כ עאידה תומא סולימאן (להלן: הצעה 1097/23), והצעתה של חה"כ קרן ברק (להלן: הצעה 542/23),⁷⁶ שמצויות בשלב הכנה לקריאה ראשונה.⁷⁷ נושא השימוש בנוטן בהליכים אזרחיים נידון רבות בוועדה לקידום מעמד האישה בכנסת. אומנם מדובר בהצעות מלומדות ומקיפות אולם מעיון בהן עולות כמה סוגיות אשר עלולות ליצור קושי מעשי ביישומן. להלן אדון בהצעות אלו, ובקשיים העולים מהן תוך ניסיון להציע פתרון לחלקם.

אופן התוויית שיקול דעתו של בית המשפט: שתי ההצעות האזרחיות לעיל קובעות כי על בית המשפט לשקול את מצב הדברים בהליך הפלילי כחלק מהשיקולים למתן הצו.⁷⁸ על הקשיים והחסרונות בכך שההליך האזרחי ישאב את חיותו מהליכים פליליים ועל החסמים השונים הקיימים לנשים מפני הגשת התלונה, כבר דנתי לעיל. בקצרה יצוין שוב כי נפגעות רבות נרתעות מפנייה למשטרה, וזאת משלל סיבות. ככל שקיומו של הליך פלילי (בין בעבר ובין בהווה) הוא קריטריון רלוונטי, הלוא שנוצר מעין מעגל קסמים שבו האישה חוששת מפנייה למשטרה, ואי-הפנייה למשטרה מביאה לאימתן הצו וחוזר חלילה. נוסף על כך, הוצגו לעיל הנתונים המצערים שלפיהם מרבית התיקים הפליליים נגנזים, לרוב בהיעדר ראיות מספקות. ככאלו, הם אינם מצויים במרשם הפלילי המותר בעיון ומבחינה מעשית ישנו קושי להשתמש בחומר החקירה המצוי בהם בהליכים אזרחיים.⁷⁹

המציאות בבתי המשפט מלמדת כי גם כאשר הגשת כתב אישום או תלונה במשטרה אינם קריטריון חובה למתן צו שיפוטי, בתי המשפט נוטים ממילא לייחס משמעות רבה לאי-נקיטת הליכים פליליים (בין שלא הוגשה תלונה ובין שהוחלט לגנוז את התיק) במסגרת הנכונות להיעתר להליכי אכיפה אזרחיים. מציאות זו מקשה על הליכי האכיפה,

וגם כאן נוצר מעגל קסמים שכן לא אחת הדברים אינם מגיעים כדי הרף הפלילי אולם יש מקום לפעול במישור מינהלי-אזרחי. על מנת להשתחרר מהלך מחשבה זה בכל הנוגע להליכי השימוש בנווטן, מוצע שלא לקשור בין ההליך הפלילי לאזרחי ולא לקבוע את קיומו של ההליך הפלילי כאחד מהתנאים למתן הצו. ככל שיוחלט להכניס את ההליך הפלילי לזירה האזרחית, מוצע לעשות זאת באופן שיאפשר לבית המשפט להיחשף גם לתיקים שלא הבשילו לכדי כתב אישום. הדבר ידרוש תיקון חקיקה ואינו חף מקשיים.⁸⁰ אולם אנו מצויים, לדעתי, בעת חירום בכל הנוגע לאלימות המופנית כלפי נשים, ונדרש לנקוט אמצעים שונים שלא ננקטו בעבר. יש לסמוך דינו על בתי המשפט שיביאו בחשבון כי מדובר בתלונה שלא עברה את כור ההיתוך השיפוטי, ולכן ייתנו לה את המשקל הראייתי הנכון בהתאם למכלול הנסיבות של המקרה שהובא לפנייהם. שלוש הצעות החוק שהוגשו עד כה מכילות סעיף סל כללי המותיר שיקול דעת רחב ביותר לבית המשפט ללוות את צו ההגנה באמצעי פיקוח טכנולוגי. לטענתי, אין לאפשר סעיף סל כוללני כאשר עסקינן באכיפה שיש לה השלכה על החירות, כל שכן כאשר היא מלווה בפגיעה קשה בזכות הפרטיות, ומן הראוי כי הדברים יהיו מוסדרים באופן נהיר המייצר ודאות מרבית עבור הצדדים.⁸¹

סמכות רשויות האכיפה בעת הפרת הצו – היעדר צורך בהגשת תלונה: הצעה 542/23 קובעת הסדר שלפיו הפרה שאומתה תהא שקולה להגשת תלונה במשטרה. הצעה זו נותנת מענה מבריק לקושי הקיים אצל נשים להגיש תלונה במשטרה בעקבות הפרת הצו. עם זאת, לא ברור המינוח "אומתה". האם די בחיווי האלקטרוני שיתקבל? האם האיומות הוא עניין טכני הדורש בירור אל מול החברה המפעילה? האם די בכך שהאיומה תמסור עדות בנושא? האם יש צורך בראיות תומכות לעדותה של האישה? כאמור, נושא הרף הראייתי אינו מוסדר בהצעות החוק הקיימות, אם במתן הצו ואם בבדיקת הפרתו. הדברים מתחדדים לאור העובדה שלאיומות ההפרה מעמד כשל תלונה במשטרה (והשאלות האם וכיצד ישפיע על הצורך לפתוח בהליך פלילי בעקבות האירוע אינן ברורות עד תום), ודומה כי הדבר דרוש ליכון נוסף בחקיקה ובדברי ההסבר. המענה שיכול להינתן לכך הוא תלוי נסיבות ותלוי גם בסוג החיווי שמתקבל אצל החברה המפעילה. לדוגמה, ככל שההתראה היא על קרבה לבת הזוג, ניתן לדוגמה לספק לאישה אמצעי טכנולוגי-דיסקרטי שבאמצעותו תוכל לתקשר עם מוקד החירום של המשטרה.⁸² ככל שמדובר על התראה בדבר חדילת האמצעי מפעולה, ניתן ליצור קשר טלפוני עם המפוקח ולדרוש קיום שיחת וידאו שבה אפשר יהיה לראות היכן הוא נמצא. מכל מקום חשוב להבהיר בדברי ההסבר שעל רשויות האכיפה לא להקל על עצמן, וכי האיומות לא ייעשה רק על בסיס שיחת בירור עם האישה למצבה, וזאת מחשש להיותה שבויה במצב פסיכולוגי שלא מאפשר זאת (תופעה המוכרת כ"תסמונת האישה המוכה"), או לחלופין במצב מסכן חיים באותו הרגע, שבעטיו היא אינה יכולה לעדכן בדבר מצבה האמיתי בזמן אמת (כמו לדוגמה, סגירתה בבית תוך איומים מצד הפוגע שאם תספר למשטרה על מצבה בשיחת הבירור היא תירצח לאלתר).

סמכות רשויות האכיפה בעת הפרת הצו – סמכות כניסה לבית פרטי: בפרק המתייחס לכירור הפרת תנאי הפיקוח, הן הצעה פ/1097/23 והן הצעה פ/542/23 מאפשרות לשוטרי להיכנס לאזור הפיקוח, בהסדר שעל פניו נראה שהוא ללא כל הגבלה. משמעות הדבר היא כי שוטר יוכל להיכנס, ללא צו, לבית פרטי. ההסדר המוצע שלפיו תינתן למשטרה סמכות להיכנס לבית פרטי באופן בלתי-מותנה ובלתי-מוגבל הוא אינו רצוי ואף עלול להוות תקדים מסוכן למתן סמכויות יתר בידי מערכת אכיפת החוק לפגוע בזכויות הפרט. זוהי סמכות מרחיקת לכת, ודומה שאינה הכרחית הואיל ופתרון ראוי לעניין זה עשוי ממילא להימצא בסעיף 25 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש] התשכ"ט-1969 המאפשר חיפוש שלא על פי צו בנסיבות מסוימות, ביניהן יסוד סביר להניח שמבוצע במקום פשע או שבוצע פשע זה מקרוב, וכן שאדם המצוי שם פונה לעזרת המשטרה ויש יסוד להניח שמבוצעת שם עבירה. בתזכיר החוק האזרחי לא נקבעה הוראה דומה אלא נקבע שהמשטרה תפעל למניעת ההפרה.⁸³

הערכת מסוכנות: הצעות החוק אינן מחייבות עריכת תסקיר בטרם הוראה על אמצעי טכנולוגי. דומה שהפתרון מצוי בקביעת הסדר שיחייב עריכת תסקיר סדור בהתאם לחוק למניעת אלימות במשפחה⁸⁴ ובדומה לתסקיר הנערך לצורך איזוק אלקטרוני בדין הפלילי. הערכת המסוכנות היא כלי משמעותי לסייע בידו של בית המשפט להחליט האם ללוות את הצו באמצעי פיקוח טכנולוגי. מערכת הערכת סיכון משוכללת יכולה לנתח את הסיכון הנשקף לאישה לאור דפוסי מערכת היחסים בין הצדדים, מידע שישאב מכלל רשויות המדינה. בכלל זאת ניתן לבחון את הופעת הפוגע בהליכים האזרחיים המתקיימים בין הצדדים, ככל שמתקיימים, הצורך בהוצאת צווים נגדו, פיתוח מערכות יחסים נוספות, האם בן הזוג מקיים את הסדרי הראיה שנקבעו, פרידות בין בני הזוג ועוד.⁸⁵ נוסף על כך, ובמקרים מסוימים, ניתן יהיה לבדוק פעולות בכרטיסי אשראי או בחשבונות בנק על מנת להתחקות אחר אלימות כלכלית, או את מאפייני השימוש ברשתות החברתיות או באינטרנט על מנת לזהות אלימות טכנולוגית (תגובות פוגעניות כלפי האישה ברשת החברתית וכו'). קושי משמעותי נוסף הוא היעדר היכולת לשקלל תמונת מצב כוללת של מסוכנות הפוגע שתסייע לבית המשפט לקבוע האם יש לשחררו לחלופת מעצר. בהליכים פליליים, הערכת המסוכנות נקבעת באמצעות תסקיר שנערך לבקשת בית המשפט על ידי שירות המבחן של משרד הרווחה, שאחד מתפקידיו הוא לקבוע עילת מעצר, והאם יש מקום ליתן אמון בנאשם ולשחררו לחלופת מעצר.⁸⁶ במקרי אלימות במשפחה מתבצעת במשטרה הערכת מסוכנות ממוחשבת, ובהתאם להערכה מועבר המידע לרשויות הרווחה. שירותי הרווחה עורכים גם הם הערכת מסוכנות ובמידת הצורך ניתנת תוכנית הגנה לטווח הקצר.⁸⁷ כמו כן, ישנו ממשק עם הקורבנות במסגרת הטיפול הרפואי שניתן בשירותי הבריאות שגם בו נאסף מידע רלוונטי לצורך מסוכנות הפוגע. מערכות אלו אינן מתואמות זו עם זו באופן מלא וכך מידע חשוב עלול "ליפול בין הכיסאות". מלבד זאת, כלי הערכת המסוכנות הקיימים אינם רגישים דיים למגזרים השונים בישראל, וככאלו הם אינם משקפים באופן מהימן את רמת המסוכנות הנשקפת

מהם, ועלולים שלא להעריך את רמת המסוכנות בזמן אמת.⁸⁸ היעדר יכולת לקבוע את מסוכנות הפוגע בכלים יעילים עלול לגרום לכך שבמקרים שבהם היה צורך להשתמש באמצעי פיקוח טכנולוגי בהליך אזרחי או לחלופין להורות על מעצר בהליך פלילי, הדבר לא נעשה מפאת כשל בהעברת המידע הרלוונטי.⁸⁹

בהקשר זה אזכיר את מערכת הערכת המסוכנות Data For Social Good (להלן: D4SG) שפותחה בטייוואן. החל משנת 2013 ישנה עלייה ניכרת בהיקף מקרי האלימות במשפחה בטייוואן. D4SG⁹⁰ פותחה בשנת 2015, במקור בין היתר על מנת לאסוף נתונים שיסייעו לארגוני המגזר השלישי לקדם מטרות שונות ולצורכי מחקר.⁹¹ בעקבות קושי שדיווחו עובדים סוציאליים בדבר היכולת לנבא מסוכנות בכלים ראויים, וכן לאור ההסלמה במקרי האלימות במשפחה, נוצרה ההבנה שיתכן שהמפתח לפתרון הבעיה טמון בתחזית ראויה של האפשרות שהמקרה יתרחש. המודל מעודד שיתוף פעולה בין אנשי האקדמיה, עובדים סוציאליים, וגורמי הממשל השונים על מנת לאסוף כמה שיותר נתונים שיספקו מידע בדבר דפוסי האלימות במשפחה וכך לבנות מאגר מידע מקיף על אודות המשפחה. ברור כי מרקם החיים בישראל שונה מזה שבטייוואן, כמו גם ההגנה על זכויות אדם ובכללן הזכות לפרטיות. עם זאת, גם בישראל יש לחתור ליצירת מאגר גדול ומקיף ככל הניתן, שכן שימוש באמצעי טכנולוגי ללא פיתוח מערכת הערכת סיכון הולמת עלול להביא לשחרור מי שדרגת המסוכנות הנשקפת ממנו מצדיקה כליאה. ייתכן שתישמע טענה בדבר קושי בהקמת מאגר מסוג זה מחשש לפגיעה בפרטיות, אולם סבורני כי הוראות סימן א' לחוק הגנת הפרטיות אשר עוסקות במאגרי מידע ופיקוח ראוי על מאגר זה נותנות מענה הולם לקושי האמור.⁹² כל שכן, כאשר על כף המאזניים האפשרות והזכות להציל חיים.

סמכויות המשטרה – מעורבות המשטרה בהליך אזרחי: בתזכיר החוק האזרחי מוצע לחייב את המשטרה למסור עמדה לגבי היתכנות הפיקוח. לא ברור מהצעת החוק האם הכוונה לבחינה טכנית (לדוגמה הזירה שבה עתיד להיות מופעל האמצעי הטכנולוגי) או להערכת מסוכנות מושא הצו, או לשתייהן. מכל מקום, דומה שקיים קושי משפטי ומעשי לערב את המשטרה בהליך אזרחי בין שני צדדים. כך, לדוגמה, ניתן לחשוב על מצב שבו המשטרה נותנת עמדתה בדבר השימוש באמצעי הטכנולוגי באירוע שהיא אינה מכירה עד תום שכן לא נחקר על ידה, וקורה חלילה אסון. במצב דברים זה, לבד מן התוצאה הקשה של פגיעה בנפש, תהיה המשטרה גם חשופה לתביעת נזיקין.

סוגיה מעניינת נוספת שעולה היא האם במקרה של נפגעת שבחרה ללכת בנתיב האזרחי בלבד, קרי ללא הגשת תלונה נגד הפוגע אולם בקשת צו אזרחי המלווה באמצעי פיקוח טכנולוגי, יש לחייב את בית המשפט לדווח על כך למשטרה.⁹³ להלן אטען כי התשובה היא שלילית, וזאת נוכח הקשיים הגלומים בהליכים פליליים מסוג זה כפי שצוינו לעיל. עם זאת, והואיל וההליכים בבתי המשפט לענייני משפחה מתנהלים בדלתיים סגורות, חשוב לוודא כי הנתונים בדבר צווי ההגנה שניתנו נגד אדם מאוגדים במאגר מידע סדור בדומה למרשם הפלילי המתנהל במשטרה.

קווי יסוד אפשריים נוספים לחקיקה

לאחר סקירת הצעות החוק הקיימות כיום, ניסיון לחדד את הקשיים העולים מהן ופתרון מוצע, אנסה להציע קווי יסוד נוספים שיעמדו בבסיס חקיקה אזרחית שתאפשר שימוש באמצעי הטכנולוגי בהליך אזרחי באופן מאוזן אך אפקטיבי.

נטל ההוכחה הדרוש: כאמור לעיל, ישנן גישות שונות בפסיקה בכל הנוגע לנטל ההוכחה הדרוש לצורך קבלת צו הגנה בהלך אזרחי. להבדיל מהדין הפלילי שבו נטל ההוכחה על התביעה בשלב המעצר ברור (יסוד סביר לחשש לקיומה של עילת מעצר), בחוק למניעת אלימות במשפחה עצמו לא נקבע רף ההוכחה למתן צו ההגנה (כפי שהוזכר לעיל, קיימת פסיקה שנעה בין "מאזן ההסתברויות" לבין "מסקנה ברורה וחד-משמעית"). גישה המכבדת זכויות אדם ואזרח אינה יכולה לאפשר שקביעה זו תהיה לפי אורך כף רגלו של הצ'נסלור, בפרט אם האמצעי מלווה בפגיעה משמעותית בפרטיות בדמות פיקוח טכנולוגי. כפי שציינתי לעיל, חוק המעצרים הבנה את שיקול הדעת השיפוטי כחלק מהניסיון ביישום האיזוק האלקטרוני, ולא בכדי. קל וחומר שיש להבנות שיקול דעת כאמור בהליך אזרחי שבו נטל ההוכחה נמוך יותר, אולם הסעד שעלול להינתן הוא כזה הפוגע בחירות. לפיכך, לצורך מתן הוראה על שימוש בפיקוח טכנולוגי בהליכים אזרחיים מוצע כי החקיקה תקבע נטל ביניים שנע בין "מאזן ההסתברויות" להוכחה מעל ספק סביר (כפי שמתבקש, לדוגמה, במצבים של ניסיון להוכיח עוולה בניזיקין בעלת נופך פלילי).⁹⁴ לטענתי, אף שמדובר בהליך שלילת חירות, הרי שפערי הכוחות בין האישה, מבקשת הצו, לבעל, המשיב, הם לרוב לטובת הבעל. במקרה כזה, אין לדרוש נטל הוכחה של מעל ספק סביר לצורך מתן הצו כפי שניתן לדרוש בהליכי שלילת חירות,⁹⁵ אולם יש מקום לקבוע נטל הוכחה אזרחי מוגבר כאשר מתבקש גם ללוות את הצו באמצעי פיקוח טכנולוגי שמאפשר ניטור רציף של מושא הצו ופוגע בזכות לפרטיות.

שמירה על מאגר המידע ועל האופן שניתן להשתמש בו: כאמור, השימוש באמצעי הפיקוח הטכנולוגי מקים חשש לפגיעה בזכות הצדדים לפרטיות,⁹⁶ שכן מדובר במערכת שיכולה למקם את שני הצדדים בזמן ובמרחב. הדברים מקבלים משנה תוקף לאור הפעלת המערכת על ידי זכיון פרטי אשר נחשף למידע אישי רב על אודות הצדדים לפיקוח: מיקומם, הרגלי חייהם, מצב חיי המשפחה שלהם ועוד.⁹⁷ מידע על מיקומו של אדם עלול לחשוף גם נתונים על מצבו הכלכלי, על אמונותיו, על חיי האישות שהוא מנהל ועוד.⁹⁸ מנגד, עומדת הזכות לשלמות גופן של הקורבנות. הואיל ופוטנציאל הפגיעה בפרטיות על ידי שימוש באמצעי הטכנולוגי הוא גבוה, יש לוודא שהחקיקה תייצר גם מנגנון לחסיון מאגר המידע שייאסף. הדברים יפים מקל וחומר עת מדובר באיסוף המידע על ידי חברה פרטית שמפעילה את הפיקוח הטכנולוגי. עלינו לעמוד על המשמר ולוודא כי לא יתאפשר שימוש לרעה במאגר המידע, בין לצרכים אזרחיים (כגון הליכי הגירושים בין הצדדים) ובין לצרכים אחרים (כגון איסוף ראיות על ידי רשויות שונות לצורך איתור מיקומו של אדם בנקודת זמן מסוימת למטרה שאינה לצורך ביצוע הצו, צרכים מסחריים וכד'). שיקולים נוספים בהקשר זה הם אופן אבטחת המידע שייאסף; האם

המערכת מקליטה ושומרת את הנתונים (לדוגמה, לצורך הוכחת הפרת הצו בהמשך בבית המשפט); למשך כמה זמן, מיהם מורשי הגישה למערכת; באילו מקרים אפשר להשתמש במידע שהושג מתוכה – האם רק לצורך הליכים בדבר הפרת הצו? האם לצורך הליכים פליליים אחרים (לדוגמה לצורך הוכחת ביצוע עבירה אחרת, שאינה קשורה למערכת היחסים, אגב שהייתו של הבעל תחת אמצעי פיקוח אלקטרוני)? האם גם לצורך הליכים אזרחיים בין בני הזוג?; היכן יעבור קו הגבול בין שימוש לגיטימי במאגר המידע לבין שימוש אשר יש בו פגיעה בלתי־מידתית בזכויותיהם? מדובר בשאלות רבות שיהיה על המחוקק ועל בתי המשפט לתת את דעתם לגביהן בבוא העת. נראה שהאיזון הראוי הוא לאפשר שימוש שוטף בנתונים שהצטברו במאגר רק לצורך הליכים משפטיים הקשורים בהפרת הצו עצמו, להבדיל מהליכים אחרים (לדוגמה במסגרת הליך פלילי, תביעה רכושית בין בני הזוג, הליכי משמורת וכו').⁹⁹ לפיכך, על כל חקיקה בנושא להכיל סעיף המגביל את השימוש במאגר המידע שנאסף אך ורק לצורך ביצוע הצו, ואף לקבוע כי הפרת הסעיף תהווה עבירה פלילית.

התייחסות להסכמת מושא הצו: אחד הלקחים שהופקו מהשימוש באיזוק האלקטרוני בדין הפלילי, מלמד כי הואיל ומדובר בתחליף לכליאה, המבוסס בין היתר על יכולת לתת אמון במפוקח, מוטב שלא להורות על אמצעי פיקוח אלקטרוני ללא הסכמת המפוקח.¹⁰⁰ בגין סיבה זו מתנה סעיף 222(ב)(1) לחוק המעצרים את השימוש באמצעי בהסכמת המפוקח. בהצעת התיקון לחוק המעצרים שנידונה לעיל, ציין המחוקק כי מובן שהשימוש באיזוק אלקטרוני מותנה בהסכמת העצור, וזאת בשל רמת שיתוף הפעולה הדרוש ממנו, שאם יישלח לפיקוח בניגוד לרצונו הוא עלול שלא לעמוד בתנאיו וממילא השימוש באמצעי לא יגן על הציבור מפניו. בכל הנוגע לאמצעי הפיקוח הטכנולוגי, ההסדרים המוצעים כיום אינם מחייבים את הסכמת המפוקח לצורך שימוש באמצעי הטכנולוגי.¹⁰¹ על מנת להביא לאכיפה מיטבית ולצד שמירה גם על זכויות המפוקח, יש מקום לייצר בחוק מנגנון בדבר דרישת הסכמת בן הזוג לענידת האמצעי, לצד סנקציה ככל שהסכמתו לא תינתן.¹⁰² דוגמה למנגנון כזה יכולה להיות סעיף בחקיקה שיקבע שאם בן הזוג לא מסכים להתקנת האמצעי ככלי לאכיפת הצו ובהתקיימן של ראיות מספקות למעשה האלימות, הסירוב כשלעצמו לשמש לצורך קביעה שנשקפת ממנו מסוכנות לצורך הליכים שונים (אזרחיים או פליליים) שכן הסירוב עלול להעיד על כוונה להפר את הצו ומשכך עלול להביא למעצרו אם תוגש נגדו תלונה.

ה. מבט לעתיד – אמצעים טכנולוגיים נוספים שיוכלו ללוות את השימוש באמצעי הפיקוח הטכנולוגי

לאור התפתחות הטכנולוגיה ניתן להעלות על הדעת עוד כמה אמצעים טכנולוגיים לצורך הגנה על נשים נפגעות אלימות במשפחה, שיכולים ללוות את השימוש בנווטן. כך, לדוגמה, ניתן לפתח יישומון לטלפון החכם על מנת לבקש צווים למניעת אלימות במשפחה, ולהשתמש בבינה מלאכותית (Artificial Intelligence) על מנת להעריך את

סיכויי הבקשה ולקבל צווים למניעת אלימות במשפחה, יישומון שיפותח במגוון שפות. היישומון יאפשר את הגשת הבקשה למתן צו למניעת אלימות במשפחה באמצעות הטלפון החכם, על ידי שימוש בקריטריונים הקבועים בחוק כפי שהם מופיעים בטופס המפורסם באתר האינטרנט.¹⁰³ כמו כן, ניתן לייצר מערכת שתבחן את הערכת סיכויי הבקשה להתקבל באמצעות שימוש בתוכנות בינה מלאכותית. בעולם כבר מתפתחות טכנולוגיות שתוכלנה לספק מענים גם למקרים המורכבים יותר ולאחר את הטיעון המשפטי ואת ההיגיון העומד בבסיסו, היינו לנתח את הטקסט המשפטי במקום להסתפק במענה שטחי ופשטני לגבי נוסח החוק.¹⁰⁴ נוכח הקושי של נפגעות אלימות במשפחה להיפתח ולספר את שעובר עליהן, דומה כי דווקא בנושא זה יהיה להן יותר לעשות זאת בפרטיות במרחב הביתי ולא לחשוף את עצמן (לדוגמה על ידי היעזרות בעורך דין לצורך הליך משפטי, פנייה ללשכה לסיוע משפטי של משרד המשפטים, שכר מצווה של לשכת עורכי הדין, עמותות שונות וכו').

ומה באשר לשלב הבא – מתן הצו? האם נוכל להשתמש בטכנולוגיה זו לא רק לצורך הערכת סיכויי הבקשה והגשתה אלא גם לצורך קבלת החלטה או למצער לתמוך בהחלטה שהתקבלה? כאן נשוב להצעה לפתח מאגר הערכת סיכון סדור, בדומה למאגר D4SG שהוזכר לעיל. כאשר יוקם מאגר שיאסוף ויתכלל מידע מכלל הרשויות השונות ויסייע להקים מאגר הערכת סיכון שייתן הערכה מהימנה ככל האפשר, יש להעמיד מאגר זה לרשות מערכת בתי המשפט. השילוב של הגשת בקשה באמצעי טכנולוגי באמצעות יישומון לצד השימוש במאגר הערכת סיכון שיעמוד לרשות מערכת בתי המשפט, יכול לאפשר שימוש בבינה מלאכותית גם לצורך מתן צו הגנה, באופן שיתכלל את מלוא הנתונים ויעריך את הסיכון באופן המיטבי ביותר. לבינה המלאכותית יש יתרון גדול על פני האדם – בייחוד בימים שבהם כל פעולה שעושה אדם מותירה חתימה דיגיטלית – שכן ביכולתה לנתח כמויות עצומות של מידע במינימום זמן.¹⁰⁵ הזרמת המידע ממאגר הערכת הסיכון בכל הנוגע למבקשת הצו ולכן זוגה, למערכת בינה מלאכותית שתקבל החלטה האם יש להיעתר למתן צו ותדע להעריך את המסוכנות בהתבסס על שקלול מלוא הנתונים, עשויה להביא לייעול הטיפול בתופעה ולמתן צווים מבוססי מידע מלא וענייני. אין ספק שההצעה אינה פשוטה לביצוע. עם זאת, ישראל לא תהיה לבד. בתי משפט בכמה מדינות בארצות הברית השתמשו במערכות רצידיביזם והערכות סיכון מבוססי בינה מלאכותית על מנת לתמוך בהחלטות שיפוטיות.¹⁰⁶ ראוי לציין שקיימת ביקורת על כך שמערכות הבינה המלאכותית נוטות לחזק סטריאוטיפים קיימים ועלולות להפלות ולהאדיר את אי-השוויון מכיוון שהן תלויות במידע המוזן אליהן. אם ישנה הטיה מסוימת באחד הנתונים, המערכת נוטה לשעתק את אותו העוות.¹⁰⁷ ביקורת זו משמעותית לענייננו. כאמור, אלימות במשפחה נתפסת כנחלתן של השכבות הסוציאל-אקונומיות הנמוכות יותר בחברה ועלולה לכן להביא לפגיעה בזכויות האדם של מי שנחשד כפוגע וכמשתייך לאוכלוסיות הללו, המוחלשות ממילא. על כל אלו יהיה עלינו לחשוב בבוא העת.

אמצעים טכנולוגיים נוספים הם יישומונים אחרים שייעלו את הטיפול בתופעה, כגון דיווח והזעקת המשטרה באופן מקוון¹⁰⁸ ופיתוח תוכנה לימודית לטלפון הנייד, שתסביר באמצעות שאלונים מובנים מהי אלימות מגדרית במשפחה, מהי אלימות מינית, אלימות כלכלית ועוד, ומה קובע החוק.¹⁰⁹

ו. אחרית דבר

חרף התהליכים שעברה ועוברת החברה המערבית בכלל, וישראל בפרט, יש לפנינו עוד דרך רבה למיגור האלימות המגדרית במשפחה. במאמר זה הוצע שעל מנת לנסות למנוע או למצער להקטין את היקף התופעה, יש לקבל את השימוש באמצעי הפיקוח הטכנולוגי לדין הישראלי וליישמו בהליכים אזרחיים על מנת לספק הגנה רחבה יותר לנפגעות. כתיבתו של מאמר זה החלה בחגי תשרי 2019, תקופת שבה דווחה עלייה במספר מקרי האלימות, וסיום כתיבתו בתקופת משבר הקורונה, שבה מדווחת עלייה משמעותית במספר התלונות על אלימות במשפחה.¹¹⁰ דומה כי התופעה הולכת וגוברת ולצד כל שינוי בשגרה, מפלצת האלימות מרימה את ראשה המכוער. הדעת אינה סובלת את הנתונים הקיימים אשר הוצגו בפתח הדברים.

העלייה החדה בדיווחים על מקרי אלימות במשפחה שנרשמה בישראל בתקופת משבר הקורונה רק מדגימה ומחדדת עד כמה מרקם החיים של משפחות אלו הוא שברירי, ועד כמה מדובר בתופעה שיש לתת לה מענה דחוף בכל כלי אפשרי. בימים שבהם הונחנינו כולנו להישאר בבתים, מתוך מחשבה ש"ביתו של אדם הוא מבצרו", נמצאות נשים רבות במצב שבו ביתן כמוהו כבית מטבחיים, וההסגר בו עלול להוות עבורן גור דין מוות. לא ניתן עוד לעמוד מנגד. הגיעה העת לחשב מסלול מחדש. המשפט הוא בין היתר כלי לשינוי חברתי, ועם התפתחות הטכנולוגיה, ניתן וצריך לגייסו להשגת מטרות חברתיות. חלק מהתפתחות טכנולוגית זו, הוא שימוש באמצעי פיקוח לאכיפת צווים נגד בני זוג אלימים. נשים נפגעות, נרצחות. למדינה יש חובה מוסרית וחוקית לטפל בכך. נחמיה שטרסלר כתב בספרו שהחוק השולט בפוליטיקה הישראלית הוא "חוק הקטסטרופה"¹¹¹ ובכן הנה, הקטסטרופה בדמות הסלמה במקרי רצח נשים פקדה את ישראל ואת העולם ומשבר הקורונה העצים וחידד את ההזנחה המתמשכת בטיפול בתופעה. בשלה העת לעקור את התופעה מן השורש.

אומנם ישנם קשיים בשימוש באמצעי הטכנולוגי בכלל, ובמשפט האזרחי בפרט, אולם הם אינם צריכים להוות אבן נגף מפני השימוש בו. מדובר בטכנולוגיה שהוכחה כיעילה ברחבי העולם, ושעשויה למנוע או למצער להקטין את היקף התופעה של אלימות מגדרית במשפחה. כמו כן, עלינו להרחיב את השימוש בכלים הטכנולוגיים גם ליעול ההליכים המשפטיים.

הטכנולוגיה חיונית על מנת לקדם את ההגנה על נשים נפגעות אלימות ועלינו לצמוח יחד עימה. יפה לעניין זה האמרה שלפיה כאשר דברים מפסיקים לצמוח הם מתחילים למות.

הערות

- 1 בימים אלו מתנהל הליך פלילי תפ"ח (מחוזי י-ם) 19-11-26738 מדינת ישראל נ' אלירן מלול. ההליך מצוי בשלב שמיעת הראיות (נכון ליום 19.11.2020).
- 2 **עמותת פורום מיכל סלה** (20.11.2020) <https://www.michalsela.org.il/michal>, שהוקמה על ידי אחותה של מיכל, הגב' לילי בן עמי.
- 3 מאמר זה נוקט בלשון נקבה, אולם הוא מתייחס לזכר ונקבה כאחד ככל שהוא נוגע לאלימות כלפי קטינים. אצל בגירים התופעה רווחת יותר כלפי נשים. לעניין זה ראו יסמין רובין קופר רצח נשים ואלימות מגדרית במשפחה: סקירת ידע על הטיפול המערכתני בישראל 2 (2019); יובל בוגייבסקי אלימות כלפי נשים – ריכוז נתונים לשנת 2013 6 (הכנסת, מרכז מחקר ומידע, 2013) (להלן: בוגייבסקי ריכוז נתוני אלימות 2013).
- 4 שם, בעמ' 3.
- 5 JACKIE DAVIS, CABOT POLICE DEP'T, DOMESTIC ABUSE 2 (2002) <https://bit.ly/2UBDssi>
- 6 ראו ע"פ 91/80 כהן נ' מדינת ישראל לה(3) 281 (1980); בקשה לדין נוסף נדחתה, ראו ד"נ 37/80 כהן נ' מדינת ישראל לה(1) 371 (1980); עוד ראו חוק העונשין (תיקון מס' 22) התשל"ז-1977, ס"ח 1246.
- 7 ראו דניאל סריוטי "חשד לרצח בצפון: גבר בן 48 דקר למוות את אשתו" ישראל היום 17.08.2019 <https://bit.ly/2IOLpY8>; "רקע רומנטי: לאחר מצור נעצר החשוד ברצח בנתניה" סרוגים 13.8.2019 <https://bit.ly/32UoVMJ>; שלומית ואליענה אביצור "הרצח האחרון על רקע רומנטי" וואלה 04.12.2008 <https://bit.ly/2UMVUHL>; אלי סניור "חשד: יוכוח על רקע רומנטי הוביל לרצח" <https://bit.ly/2H8hJF4> 11.5.2003 ynet.
- 8 צבי איזיקוביץ וגדעון פישמן סקר היקף ומאפיינים לתופעת האלימות כלפי נשים וילדים ונוער בסיכון 8-9, 15-16 (מרכז מינרבה לחקר הנוער, 2001); עוד ראו משרד הרווחה העבודה והשירותים החברתיים סיכום פעילות ונתונים לשנת 2018 26 (2018) (להלן: דו"ח משרד הרווחה 2018).
- 9 דו"ח משרד הרווחה 2018, שם, בעמ' 25. הנתונים אינם כוללים 11 מקרי הרצח שהתרחשו בתקופת משבר הקורונה (החל ממרץ 2020) ואשר מתרחשים, לצערנו, באופן תדיר גם בעת כתיבת שורות אלו.
- 10 נציבות שירות המדינה רבעון מובילות שינוי 3 4 (2016).
- 11 רינת בניטה יישום המלצות הוועדה הבין-משרדית למניעה וטיפול בתופעת האלימות במשפחה (הכנסת, מרכז מחקר ומידע, 2017) (להלן: בניטה יישום המלצות הוועדה).
- 12 נציבות שירות המדינה, לעיל הערה 10, בעמ' 3.
- 13 נורית כימוביץ-כהן אלימות במשפחה בדגש על אלימות כלפי נשים ריכוז נתוני המשטרה לשנים 2016-2017 2 (הכנסת, מרכז מחקר ומידע, 2018). חשוב לציין שבשנה זו נרצחו 35 נשים; (!) מהן התלוננו לפני הרצח על אלימות.
- 14 שם.
- 15 דוגמה אחת היא תפ"ח (מחוזי י-ם) 14-09-57043 מדינת ישראל נ' דטיאשוילי (פורסם בנבו, 29.10.2018).
- 16 בהתאם לס' 59 לחוק סדר הדין הפלילי, התשמ"ב-1982, ס"ח 1043.
- 17 חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים).
- 18 רע"פ 5034/15 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 31.10.2018).
- 19 לפי ס' 42 (ב) לחוק המעצרים.
- 20 הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה, התש"ן-1990, ה"ח הכנסת 326, 233.
- 21 תמ"ש (משפחה כ"ס) 1880/04 ר' פ' נ' ג' ש', פ"מ התשס"ד(3) 897 (2005).
- 22 ה"ט (משפחה נצ') 12-04-39777 ס.א. נ' ח.א. (פורסם בנבו, 2.5.2012); ה"ט (משפחה טב') 27474-01-11 א.ש. נ' מ.ס. (פורסם בנבו, 22.3.2011).
- 23 ת"א (מחוזי י-ם) 3248/01 פלוני נ' אלמוני (פורסם בנבו, 11.9.2005). במקרה האמור דובר על קטין שהגיש באמצעות אימו בקשה לצו הרחקה של האב, עקב אירועי אלימות נטענים. בית המשפט

- לענייני משפחה קבע כי המעשים לא הוכחו במאזן הסתברויות ונמנע ממתן הצו. ערעור למחוזי נדחה; ה"ט (משפחה י-ם) 19-07-37260 מ.ל.נ' ז.ק.ל (פורסם בנוב, 21.7.2019).
- 24 ע"א 192/82 סדן נ' סדן לו(4) 169 (1982).
- 25 אציין כי מעבר לכך, סבורני כי שימוש בסעד זה אגב התביעה וכחלק ממנה עלול להצטייר לבית המשפט כצעד שנועד להשיג יתרון בהליך המשפטי גם אם הוא אינו כזה.
- 26 MATHEW DEMICHELE & BRIAN PAYNE, OFFENDER SUPERVISION WITH ELECTRONIC TECHNOLOGY: COMMUNITY CORRECTIONS RESOURCE 116-117 (2d ed. 2009) <https://bit.ly/2HaHBQP>. ישנם מקרים שבהם חווה האישה תחושת ביטחון מדומה, ייתכן מצב שבו האמצעי חדל מפעולה מטעמים טכניים או מחמת הסרת האמצעי על ידי הפוגע, כאשר הנפגעת אינה מודעת לכך.
- 27 Robert S. Gable, *Looking Back: Tagging – 'an Oddity of Great Potential'*, 24 THE PSYCHOLOGIST, 866-867 (2011) <https://bit.ly/2HaohDf>.
- 28 EDNA EREZ, GPS MONITORING TECHNOLOGIES AND DOMESTIC VIOLENCE: AN EVALUATION STUDY (2012).
- 29 שם.
- 30 K.Y. Rev. Stat. § 403.740 (2014).
- 31 Harry Phillips & Miguel Sancho, *Revenge for Real: How Did a Promising Legislator Become a Killer*, ABC NEWS (Mar. 10, 2012), <https://abcn.ws/32V0j6L>.
- 32 Kim LaCapria, *KY Rep. Steve Nunn Arrested After Girlfriend Amanda Ross Found Dead*, INQUISITR (Sep. 11, 2009) <https://www.bit.ly/36yJZtn>.
- 33 Valarie Honeycutt Spears & Ashlee Clark, *Nunn Indicted on Murder Charge*, LEXINGTON HERALD LEADER (Aug. 19, 2019) <https://bit.ly/2Kchp9n>.
- 34 Adam Sechrist, *Murder Victim's Mom Fights for GPS Stalker Law*, ABC NEWS (Mar. 12, 2012) <https://www.abcn.ws/36rALz2>.
- 35 K.Y. Rev. Stat. Ann. § 403.740 (2014).
- 36 K.Y. Rev. Stat. Ann. § 403.740 (1)(g) (2014). בחוק נקבעו 500 רגל.
- 37 K.Y. Rev. Stat. Ann. § 403.761 (2014).
- 38 שם.
- 39 שם. מפתת חשיבות הרברים יובא נוסח הסעיף: Following an alleged substantial violation of a domestic violence order, the court shall hold a hearing to determine if the violation occurred, and if the violation occurred what sanctions may be imposed to the petitioner and the respondent. The court shall explain the positioner the court may require a respondent who has committed a substantial violation of the domestic violence order to wear a global positioning monitoring system device in lieu of imprisoning the respondent and, except as provided in this section, to pay the costs associated with operating that system in relation to the respondent and the costs associated with operating the system in relation to the petitioner if the petitioner elects to participate.
- 40 RCW 26.50.070 ;RCW 26.50.060 ; עור ראו RCW 26.50.020 <https://bit.ly/31Fvn1x>
- 41 Ohio Rev. Code Ann § 2929.01; Ohio Rev. Code Ann § 2323.01 <http://codes.ohio.gov/orc/2929>.
- 42 הצעת חוק פיקוח אלקטרוני על עצור ועל אסיר משוחרר על תנאי (תיקוני חקיקה), התשע"ד-2014, ה"ח הממשלה 835, 296 (להלן: הצעת חוק הפיקוח האלקטרוני).
- 43 איתי פירלמן פרויקט הפיקוח האלקטרוני על אסירים ועצירים (איווק אלקטרוני) – תמונת מצב 7 (הכנסת, מרכז מחקר ומידע, 2012) (להלן: פירלמן פרויקט הפיקוח האלקטרוני).
- 44 ראו ס' 48 לחוק המעצרים.
- 45 במסגרת ס' 13(ב) לחוק שחרור על תנאי ממאסר, התשס"א-2001, ס"ח 1795, 410.

- 46 רף של "ראיות לכאורה להוכחת האשמה" במקרה של מעצר עד תום ההליכים, זאת בהתאם לס' 21 לחוק המעצרים, או הוכחת העבירה "מעל לכל ספק סביר" במקרה של אסיר שהורשע בדין זאת בהתאם לס' 34 (כב(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1997.
- 47 הצעת חוק הפיקוח האלקטרוני, לעיל הערה 42, בעמ' 296.
- 48 שם; פידלמן פרויקט הפיקוח האלקטרוני, לעיל הערה 43, בעמ' 6.
- 49 הלשכה המשפטית של הכנסת תחום חקיקה ומחקר משפטי פיקוח אלקטרוני דו-סטרי להגנה על קורבנות אלימות במשפחה – סקירה משווה 22 (2016).
- 50 ס' 222(א) לחוק המעצרים. ישנן עבירות שבהן לא ניתן לשלוח למאסר בפיקוח אלקטרוני – עבירות בריחה ממשמורת חוקית או סיוע לעבירות אלו, עבירות לפי חוק הכניסה לישראל, ועבירות לפי חוק מאבק בארגוני פשיעה – ראו ס' 222(ב) לחוק המעצרים.
- 51 ס' 222 (א) לחוק המעצרים.
- 52 ס' 222(ד) לחוק המעצרים.
- 53 רון שפירא "חוק הפיקוח האלקטרוני הערות והארות" הסנגור 217, 4 (2015); בש"פ 5285/15 מדינת ישראל נ' פלוני (פורסם בנבו 10.8.2015). בפסק הדין נקבע מודל שאכנה "מודל המטוטלת": ראשית נבחן האם יש לנקוט את האמצעי החמור ולעצור את הנאשם. ככל שיש מקום לעשות כן, תיבחן השאלה האם ניתן להקל עימו ולשחררו בערובה. ככל שלא ניתן להורות על שחרורו בערובה, תיבחן דרך הביניים – שימוש באיזוק בכפוף להסכמת הנאשם. הפסיקה הדגישה כי האיזוק אינו "נוסחת פלא" לשחרור, וכי השיקול הראשון במעלה בדיון בשימוש באיזוק אלקטרוני הוא מסוכנותו של הנאשם לציבור בכלל, ולקורבנות העבירה בפרט.
- 54 בש"פ 5399/16 מדינת ישראל נ' ג'רבי (פורסם בנבו 8.7.2016).
- 55 הוועדה תמכה בהצעת החוק הפלילי (בכפוף להתניות, ובניגוד להצעת החוק האזרחי אשר הוסרה מסדר היום). ראו תוספת לסדר היום לשיבת ועדת שרים לענייני חקיקה ב-9.12.2018. <https://bit.ly/38Wv3YJ>
- 56 ס' 13 לחוק המעצרים.
- 57 שם; עוד ראו בג"ץ 465/75 דגני נ' שר המשטרה פ"ד ל"ד (1) 337 (1975).
- 58 המשרד לביטחון פנים דו"ח הוועדה לטיפול בתופעת האלימות במשפחה 59 (2016) (להלן: דו"ח הוועדה לטיפול באלימות במשפחה 2016); בנייה יישום המלצות הוועדה, לעיל הערה 11 בעמ' 12. עם זאת הנתון אינו משיע רצון שכן אלו כ-7% מכלל התחנות ברחבי הארץ. בישראל קיימות היום כ-214 תחנות משטרה. ראו רשימת כתובות וטלפונים של תחנות משטרה ברחבי הארץ: www.gov.il/apps/police/stations_publish
- 59 התופעה מוכרת כ"תסמונת האישה המוכה". לסקירה בנושא ראו ע"פ 1275/09 פלוני נ' מדינת ישראל פס' 14 לפסק דינו של השופט דנציגר (פורסם בנבו, 1.9.2009). פסק הדין פרש מסכת התעללות קשה של גבר בבת זוגו, לרבות סטירות, קללות, השלכת מזון ושימוש בנשק קר, עד כדי הרחתה למעגל הזנות. האישה ניצלה בזכות חברתה שפנתה למרכז למניעת אלימות במשפחה.
- 60 ע"פ 11847/05 מדינת ישראל נ' פלוני (פורסם בנבו, 23.7.2007). פסק הדין מתאר אירועים קשים ביותר כלפי המתלוננת, לרבות קיום יחסי מין עם אחרים באיומים ותוך שימוש בכוח, מעשי אלימות קשים ואיומים. המתלוננת מסרה גרסה מפלילה, שממנה חזרה במהלך המשפט וטענה כי הרברים נעשו בהסכמה. הואיל והיו ראיות לתמוך בעדותה במשטרה, בן הזוג הורשע; עוד ראו עמנואל גרוס "האישה המוכה – האם לא הגיעה העת כי המשפט הפלילי יגן עליה?" הפרקליט מד 102 (1998).
- 61 לדיון בסוגיה זו, שהביאה לצמיחת ארגוני הסיוע ומקלטים לנשים נפגעות אלימות ראו נילי לביא ודני ברום נפגעי עבירה: צרכים, מענים ואפיקים לפיתוח 10 (2018).
- 62 שם, בעמ' 13 ובעמ' 20. עוד ראו דיון בנתוני האכיפה בפרק התקציר שם.
- 63 בוגייבסקי ריכוז נתוני אלימות 2013, לעיל הערה 3, בעמ' 3. לביקורת על נתון זה, בטענה כי מדובר בנתון גבוה ביחס לעבירות אחרות ראו יואב מזא"ה "תלונות שואא בגין עברות מין ואלימות במשפחה" נייר מדיניות 5, 32 (פורום קהלת, 2016).

- 64 נוהלי אח"מ 300.13.226 "הטיפול המשפטי בעבירות אלמ"ב" / www.police.gov.il/menifa/05.300.13.226_1_P.pdf.
- 65 לדיון בעניין יחסי המיעוט הפלסטיני עם בתי הדין הדתיים בישראל, ראו הודא רוחאנא "על פמיניזם וזהות לאומית/דתית" מחברת עדאלה 1, 23-24 (1990); לקיומה של מערכת משפט מנהגית חלופית בחברה הערבית ראו מנאר חסן "הפוליטיקה של הכבוד: הפטריארכיה, המדינה ורצח נשים בשם כבוד המשפחה" מין מיגדר ופוליטיקה 267, 280 (2006).
- 66 שם, בעמ' 269. עוד ראו חיה יצחקי, רחל דקל וענת בן פורת מחקר מעקב אחר נשים נפגעות אלימות במשפחה: במקלט ובחזרה לקהילה 2 (2014).
- 67 חסן, לעיל הערה 65 בעמ' 289-293.
- 68 קרן וינשל-מרגל ענבל גלון ויפעת טרבלוס "יצירת מדרד משקלות תיקים להערכת העומס השיפוטי בישראל" משפטים מד 769, 807 (2015).
- 69 שם, בעמ' 818; עוד ראו נטעאל בנדל וישי פלג "שיפוט מהיר: כך מתנהלים דיוני הארכת מעצר בישראל" מקור ראשון <https://bit.ly/2IRvRCY> 09.03.2018.
- 70 לפירוט נוסף ראו אתר בתי המשפט לענייני משפחה www.gov.il/he/departments/guides/family_courts_guide; עוד ראו הצעת חוק לתיקון דיני משפחה (ריכוז סמכויות השיפוט), התשנ"ה-1994, ה"ח הממשלה 2330, 152.
- 71 ה"ט (משפחה נצ') 39777-04-12 ס.א. נ' ח.א. (פורסם בנוב 2012.5).
- 72 בהיבט זה, ניתן לטעון שאולי לשופט הדין בסכסוך בבית המשפט לענייני משפחה קשה יהיה להתנתק מהמחשבה שנעשה שימוש בבקשות הצווים ככלי במסגרת ההליך. אולם נוכח השיעור הנמוך, יחסית, של תלונות השווא במקרי אלימות במשפחה ונוכח ההסלמה בתופעה, לא נראה כי טיעון כאמור ראוי שיהיה בו כדי למנוע את השימוש באמצעי בהליכים אזרחיים.
- 73 יניב קובוביץ "דו"ח פנימי: כשלים חמורים בטיפול המשטרתי במקרי אלימות במשפחה" הארץ <https://bit.ly/2UAWzGw> 8.9.2014.
- 74 מזא"ה, לעיל הערה 63, בעמ' 4.
- 75 להמלצה להשתמש בנוטין בהליכים אזרחיים פן הצו ייוותר כ"קליפה ריקה" ראו דפנה הקר "מה נשתנה השנה? דיני משפחות בין הכאוטי להרמוני" דין ודברים ט 295, 311 (2015).
- 76 יצוין שהליכי החקיקה בנושא אמצעי הפיקוח לוו במשך שנים על ידי הוועדה לקידום מעמד האישה, בעיקר בתקופת הכנסת ה-20 בהובלת חה"כ עאידה תומא סולימאן אשר שימשה בתפקיד עד לאחרונה ופועלת זה שנים עבור נשים מוחלשות בחברה. בשנת 2018 הופץ תזכיר חוק למניעת אלימות במשפחה (הוראות שעה) (תיקון – פיקוח טכנולוגי להבטחת קיומו של צו הגנה), התשע"ט-2018. הנושא הועלה מעת לעת בהצעות חוק פרטיות שונות. נכון ליולי 2020, הונחו על שולחן הכנסת שתי הצעות חוק פרטיות נוספות: האחת, הצעתה של חה"כ סולימאן (להלן: הצעה פ/1097/23), הדומה במהותה להצעה שהניחה על שולחן הכנסת בשנת 2018. השנייה, הצעתה של חה"כ ברק (להלן: הצעה פ/542/23), הדומה במהותה להצעה שהניחה על שולחן הכנסת ב-2019.
- 77 הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – פיקוח אלקטרוני על אדם שהוצא כלפיו צו הגנה), התש"ף-2020, פ/1097/23 // www.bit.ly/2IGpYcj; הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – פיקוח אלקטרוני על אדם שהוצא כנגדו צו הגנה), התש"ף-2020, פ/542/23 // www.bit.ly/2IGpYcj.
- 78 הצעה פ/1097/23 קובעת כי חובה על בית המשפט לשקול את עברו הפלילי של המפוקח, והצעה פ/542/23 קובעת את קיומו של עבר פלילי או כתב אישום רלוונטי כאחד מהתנאים שבהתקיימם יינתן הצו.
- 79 חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981, ס"ח 1031 (להלן: חוק המרשם הפלילי).
- 80 "בקשה מצד גורמים שונים לעיין במידע המצוי בתיק חקירה" הנחיות פרקליט המדינה 14.8 (התשע"ט); קריטריון המתייחס לעברו הפלילי של המפוקח ילווה בתיקון התוספת השלישית וסעיף 11א לחוק המרשם הפלילי, בין ישירות או בין באמצעות הוספת תיקון עקיף במסגרת התיקון האזורי של חוק למניעת אלימות במשפחה, כך שבית המשפט יוכל להיחשף גם לרשימת התיקים שנגנזו בלא הגשת כתב אישום. שאם לא כן, יישום הקריטריון יהא במקרים מועטים ביותר. ברור כי זוהי

- הצעה מורכבת. מתן אפשרות לעיין בתיקים שנגנזו בלא הגשת כתבי אישום יכולה לייצר מגוון תופעות שליליות, החל מפגיעה באמון הציבור והרצון לשתף פעולה עם מערכת אכיפת החוק, עובר בפגיעה בלתי-מידתית בפרטיות עת ייעשה שימוש בתיקים גנוזים לצורך הליכים אזרחיים, כלה בחשש להגשת תלונות ככלי שרת להליכים אזרחיים ושימוש לרעה בהליכי חקירה.
- 81 עיון בסעיפים המתווים את שיקול דעת בית המשפט כפי שנקבעו בהצעה פ/542/23, לעיל הערה 77, מעלה שהם מציעים הסדר דומה להסדר הקבוע בסעיף 22 לחוק המעצרים שבו דנתי בהרחבה לעיל – למעט בנושא שיקול הדעת הרחב שאינו קיים בהסדר הפלילי, ולא ככדי. כאמור לעיל, לצד הרצון למנוע פגיעה בחיי אדם, יש גם להישמר מפגיעה שלא כדין בזכויות המפוקח, ובכלל זאת הזכות להליך הוגן ויצירת הסדר אחיד כולל וודאי ככל הניתן.
- 82 הצעות למיזמים טכנולוגיים מסוג זה הועלו במסגרת "האקתון" שנערך במאי 2020 על ידי פורום מיכל סלה. ראו לילי בן עמי "מיזמים טכנולוגיים למניעת אלימות" פורום מיכל סלה (21.3.2020) www.michalsela.org.il/technology.
- 83 ס' 7(ב) לתזכיר החוק האזרחי.
- 84 ס' 6 לחוק למניעת אלימות במשפחה.
- 85 Shelley M. Santry, *Can You Find Me Now? Amanda's Bill: A Case Study in the Use of GPS in Tracking Pretrial Domestic Violence Offenders*, 29 QLR L. REV. 1101, 1117 (2011)
- 86 ס' 21 לחוק המעצרים; בש"פ 1728/03 זלצמן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 3.3.2003); חיה זנדרבג "תסקיר מעצר" המשפט יג 155, 159 (התשס"ט).
- 87 במקרי סיכון גבוה המידע מועבר גם ללא הסכמתה של האישה, לעניין זה ראו דו"ח הוועדה לטיפול באלימות במשפחה 2016, לעיל הערה 58, בעמ' 59.
- 88 דו"ח הוועדה לטיפול באלימות במשפחה 2016, שם, בעמ' 67. לדיון ביקורתית בדבר הסברה הרווחת שלפיה מדובר בעניין תרבותי אשר אין צורך להעמיק בו חקר בכל הנוגע לגורמים נוספים לתופעה בחברה הערבית, וכיצד סברה זו משמרת את המבנה הפטריארכלי בחברה הערבית ראו חסן, לעיל הערה 65, בעמ' 290-296.
- 89 הדבר גם עלול לחשוף את המדינה לתביעת נזיקין במקרה של אסון.
- 90 Edward White, *Taiwan's Domestic Violence Epidemic: Abuse Reported Every 5 Minutes*, THE NEWS LENS (June 19, 2017) www.international.thenewslens.com/article/71187
- 91 Yu-Husin Wang, Ya-Yun Chen, Su-Chuan Chen, Chia-Kai Liu, T.C. Hsieh, *Data for Social Good: A Case Study of Building an Effective Public-Private Partnership on Domestic Violence Prevention*, INSTITUTE FOR INFORMATION INDUSTRY (2017)
- 92 חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 ס"ח 1011.
- 93 הסדר דומה קיים בס' 88 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש); לאזכור הסעיף בהקשר של עבירות מין ראו יפעת ביטון "בין נזיקין לעונשין או בין הנזק ועונשו? דילמות מבניות, דינויות ותפקודיות בייצוג נפגעות תקיפה מינית" עיוני משפט לו 657, 683-690 (2015).
- 94 כך לדוגמה, נטל ההוכחה של עוולת התרמית בס' 56 לפקודת הנזיקין הוא גבוה יותר ממאזן ההסתברויות; ראו ע"א 293/70 מורדוך נ' דעבול כד(2) 811 (1970); עוד ראו דיון בנושא הוכחת עבירות מין במשפט שעילתו עולה בנוזיקין, ביטון, שם, בעמ' 690; להצעה דומה במסגרת דרישת פוליגרף לצורך מתן צו הגנה ראו ה"ט (משפחה טב') 11-11-27474-01 א.ש נ' מ.ס. (פורסם בנבו, 22.3.2011). במקרה האמור דובר על טענה לאלימות של האב כלפי בנם הקטין של בני הזוג במהלך ביקור. בית המשפט קבע כי הטענה חמורה ועל כן נדרש נטל הוכחה גבוה יותר מנטל מאזן ההסתברויות.
- 95 לקריאת תיגר על ההבחנה הדיכוטומית הקיימת בין הליכים פליליים לאזרחיים, ולהצעה שבהליכים אזרחיים שמנהלת המדינה נגד הפרט ושצפויים להסתיים בסנקציה חמורה (כגון שלילת חירות), יהיה על המדינה נטל הוכחה גבוה שמגיע לכדי "מעבר לכל ספק סביר" ראו יששכר רוזן-צבי וטליה פישר "מעבר לאזרחי ולפלילי: סדר חדש לסדרי הדין" משפטים לח (3) 489, 550-551 (2018).

- 96 ראו ס' 7 לחוקי־סוד: כבוד האדם וחירותו. פגיעה בפרטיות מוגדרת לפי חוק הגנת הפרטיות בין היתר כ"בילוש או התחקות אחר אדם העלולים להטרידו".
- 97 בעניין זה עשויה לעלות השאלה האם יש מקום להפריט אמצעי אכיפה. לדיון מרתק בעניין זה ראו אן סוצ'יו ההפרטה של אכיפת החוק בישראל 46-51 (טל דהן עורך, האגודה לזכויות האדם בישראל, 2013); עוד ראוי לציין בהקשר זה את פסק הדין שניתן בבג"ץ 2605/05 המרכז האקדמי למשפט ולעסקים, חטיבת זכויות האדם נ' שר האוצר סג(2) 545 (2009), שבמסגרתו בוטל תיקון 28 לפקודת בתי הסוהר בנושא הקמת בתי סוהר פרטיים. עם זאת, בענייננו הואיל והתכלית של השימוש באמצעי אינה כלכלית אלא המטרה היא הצלת חיים ומניעת הפרת צווים אזרחיים שנועדו להגן על נפגעות אלימות, דומני כי אין הנדון דומה לראיה.
- 98 לדיון נרחב בשאלה זו ראו הרשות להגנת הפרטיות ניטור דיגיטלי בעידן הקורונה בראי הזכות לפרטיות: סקירת טכנולוגיות, מבט משווה לעולם ומדרג מודלים אפשריים (2020).
- 99 בעניין זה ניתן לקבוע הסדר מגביל, בדומה להסדר הקבוע בס' 13(ג) לחוק האזנת סתר, התשל"ט-1971 אשר אוסר להשתמש בתוצרי האזנה במסגרת הליכים לצורך ההליך שלשמו נערכה ההאזנה, או להסדר הקבוע בס' 191א(ד) לחוק סדר הדין הפלילי אשר מונע שימוש בתסקיר שנערך לצורך הליך פלילי במסגרת הליך אחר. הצעה דומה הוצעה בס' 4א6 לתזכיר החוק האזרחי.
- 100 לדיון נרחב בנושא זה ראו פרק ג לעיל.
- 101 ראו הצעה פ/542/23, לעיל הערה 77, שבמסגרתה מוצע לבצע תיקון לסעיף 4 לחוק, המציע להוסיף את סעיף 4 (ה) לחוק ולאפשר שימוש באמצעי בהחלטה שניתנה במעמד צד אחד כאשר הפוגע לא התייצב לדיון.
- 102 כאשר ממילא לא ניתן להשתמש בכוח כדי להתקין את האמצעי הטכנולוגי על בן הזוג, מה גם שאף אם ייעשה שימוש בכוח הרי שניתן ממילא להסיר את האמצעי או לחבל בו.
- 103 יישומון כזה ישמש חלק ניכר מהנשים הסובלות מאלומות מגדרית במשפחה, בין היתר לאור טווח הגילים של נשים במקלטים – בין 30-35; הגיל הממוצע הוא 32. ראו יצחקי, דקל ובן פורת, לעיל הערה 66, בעמ' 5.
- 104 KEVIN D. ASHLEY, ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND LEGAL ANALYTICS: NEW TOOLS FOR LAW PRACTICE IN DIGITAL AGE 3-6 (2017).
- 105 רואי קידר "הבינה המלאכותית עולה למשפט" דה מרקר המחלקה המסחרית 60 (2018). www.bit.ly/2Uw2SaI
- 106 רועי גולדשמירט מידע בנושא "בינה מלאכותית" 6 (הכנסת, מרכז מחקר ומידע, 2018).
- 107 שם; עוד ראו משרד המשפטים דין וחשבון ועדת משנה של המיום הלאומי למערכות נבונות בנושא אתיקה ורגולציה של בינה מלאכותית 10 (2019).
- 108 הגשת תלונה מקוונת התאפשרה בתקופת משבר הקורונה במרץ 2020 (נכון למועד כתיבת שורות אלו אנו מצויים בעיצומו). ראו בקשה להגשת תלונה במשטרה משטרת ישראל (21.11.2020). www.gov.il/he/service/request-file-complaint-online-during-emergency
- 109 ניתן יהיה לחייב את הפוגע להשתמש בתוכנה לימודית זו במסגרת תנאי השחרור והפיקוח ולייצר ממשק בין לימוד התוכנה והתשובות שנתן הפוגע לבין המאגר הכללי להערכת הסיכון שייבנה ואשר, כאמור, יאסוף את מכלול הנתונים מכלל הרשויות ומגורמי הטיפול. לומדה דומה כבר קיימת כיום עבור אנשי מקצוע בתחום הטיפול באתר משרד הבריאות. משרד הבריאות (21.11.2020). <https://bit.ly/35DtrB5>
- 110 בקשת חופש מידע 418/20 למשטרת ישראל לקבלת נתונים סטטיסטיים על אודות אירועי אלימות במשפחה (5.8.2020). בחודש מרץ 2020 נרשמה עלייה של 16% בפניות למשטרה לעזמת מרץ 2019, בחודש אפריל 2020 עלייה של 27% לעזמת אפריל, ובחודש מאי 2020 עלייה של 15% לעזמת מאי 2019.
- 111 נחמיה שטרסלר ושלא יעברו עליכם (2014).